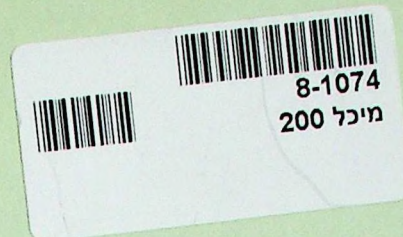

מוזיאון מכבי ע"ש פייר גילדסגיים

PIERRE GILDESGAME MACCABI SPORTS MUSEUM

מכבי' זצ"ל - חוקות הקדמה

8-1074	מס. תיק:
מיקום פיזי: ארכיון, מכל: 0288	
שם התיק:	- ההנהגה הארצית מכבי הצעיר 'חוברת הדרכה לכיתות ז
שם החטיבה:	פרסומי מכבי
מתאריך:	01/01/1984
עד תאריך:	01/01/1984
מס. פריט במחשב:	1075

הקנהגה הארצית - "מכבי הצעיר"

חוגרת הדרכה לכיתות ט'

מהדורה נסיונית
תשמ"ד 1984

ההנהגה הארצית - "מכבי הצעיר"

חוקרת הדרכה

זכיתות 5

תשמ"ד - 1984

בהכנת החוברת השתתפו: כתיבה:

אורנה בן טובים

אילת חתוכה

יצור והכוונה:

אורלי זינסקי ברק

עריכה:

אביבה הרשקא

רצפסה:

שלומית

איור:

אתי דואן

- הקצנה -

חוברת לו מיוצרת לכיתה ל' ומטפלת בנושא "המולדת שלי".
האם ניסיתם פעם לחשוב מה לו מולדת?
כשניסו לענות לשאלה זו, מצאנו, שמולדת לה צירוף של אנשים, הסלוריה,
עמלות, נופים, צורות - התיישבות, בעיות, הישגים ואוצר הרבה מרכיבים.

המטרות הציקריות של החוברת הן:
* לעזור בחניכים סקרנות וצינון לשוב אותם.
* לאפשר לחניכים לאמוד ולהכיר את הסביבה.
* לסייע לחניך לבדוק את מקומו בחברה - ובסביבה, תוך בדיקת
יכולתו להשיג על הסובב אותו.
* להכיר את הארץ - מקומות, נופים, חברה.
* ליצור קרבה, רגישות, שייכות, מעורבות, אינטימיות.

הנושא "המולדת שלי" נגזר מתוך הדיובר:
ה"מבני הצעיר" שואל ליצור ולחזק, אוהב עבודה,
מוקיר פרי צמח וצמח אחרים.
המולדת היא פרי צמח של אחרים ובהחלט פרי צמח של כל אחד מאיתנו.
צלילנו לכבד פרי צמח אחרים למרות שלפצמים לא הכל נראה לי ומקובל עלי.
אם כן, בכל הפעילות בנושא המולדת הוכנו שני אפקטים
משולבים אחד בשני: (1) דיון אל חילופי של תנועת-הנוצר: הצטרפות חובשית
רבה - מימדות
(2) הדיובר - "המבני הצעיר שואל ליצור ולחזק,
אוהב עבודה, מוקיר פרי צמח וצמח אחרים".

החומר שהוצא ב מחנאות

ת"ס

1 גופאגפיה

נבנה ללא רציונאלי חינוכי ופעולות אלה הן ניסיוניות בלבד.

בהוברת	לו	תמצאו :	20	פעולות בנושא	המולדת
			5	פעולות בנושא	המחנאות
			3	פעולות בנושא	הת"ס
			3	פעולות בנושא	הגופאגפיה

נשמח לקבל מכם המדריכים הצוות והצוות, ולקראת
קורסי-המדריכים נוציא מהדורה מתקנת ומשוכללת הצדוכה גם
בהדורה נאותה.

לסיום בדיוני זהודות ל:

אורנה ואילית שכתבו את הפעולות,
לאורלי שהנחתה והשתתפה בכל הקשור לכתיבת החוברת,
לאביבה שהשקיעה רבות בעריכת החומר,
לשלומית שהדפיסה את החומר,
ולאתי שאירה.

בהדורה,

ראי פה

רכל הדרכה

במצמר 1983

מטרה	נושא	עמודים
	פעולה מס' 1:	
לנסות לבדוק ולהכין עם החניכים - "למה אני נמצא בתנועה", מה אני מקבל מהתנועה?" "מה הן חובותי לתנועה?"	מדוע אני נמצא בתנועה?	1-2
	הטיול - הקדמה.	3
	פעולה מס' 2:	4-6
להכין את הוויכוח לקראת הטיול.	ההכנה לטיול	
	פעולה מס' 3:	
	הטיול	
לאפשר לחניכים להראות זה לזה את המימצאים אשר אספו בטיול.	פעולה מס' 4: סוף הטיול	8
להכיר אתרים שונים.	פעולה מס' 5: הטיול הדמיוני	9-10
להתקרב אל המולדת, אל נופה, ואל ההסטוריה שלה. בדרך אישית ויצירתית.	טיול על המפה	
להסב תשומת לב החניכים לכך, שראיתנו הכללית את ישראל שונה, וכל אחד מאיתנו רואה ישראל קצת אחרת, ושם דגש על דברים שונים.	פעולה מס' 6: המפה שלנו	11
להכיר את צורות ההתיישבות בישראל. (קיבוץ, מושב, עיר, עיירת פיתוח) לעורר סקרנות להכרת דרך החיים בצורות השונות.	צורות התיישבות	12
לנסות ולבדוק האם צורת ההתיישבות משפיעה על התנהגותם, עיסוקיהם וטאיפוזיהם של התושבים.	פעולה מס' 8: צורות התיישבות ותושביהן	13-14
לראות את הייחודי ואת המשותף בהן.		
להעביר את ידע החניכים בשמות של יישובים מארבע צורות ההתיישבות: קיבוץ, עיר, מושב, עיירת פיתוח - ומקומן על המפה.	פעולה מס' 9: המפה שלנו	15-16
	ישובים!	
	גיבורים - הקדמה	17
לנסות ולבדוק, מי הוא האדם שעומד מאחורי ה"גיבור". בפעולה זו יתבקשו החניכים לבדוק מיהו האדם בדמות הגבור.	פעולה מס' 10: הגיבור	18
הכרות עם דמותו של יוני, הגיבור הלוחם.	פעולה מס' 11: גבורים-יוני	19-24
הכרה, נכטה להפגיש את החניך עם דמות האדם הגיבור החברתי תרבותי.	פעולה מס' 12: אלדד בן יהודה	24-28
ערב שירה מגוון, בידורי וחינוכי, בו יופעלו גם מיומנויות אחרות הקשורות בשירה(כגון- הכרת זמרים, להקות, מלחינים, משוררים), (חידוד הזכרון, מהירות מחשבה וכו'). כדי להכתיב את הביטוי של מירב החניכים.	פעולה מס' 13: ערב שירי מולדת	29-30
	עדות - הקדמה	31
להפעיל את החניכים ע"י משחק, סיפור, שירים, ריקודים או בדיחות במגמה שיגיעו להיכרות והתמודדות עם הבעיה.	פעולה מס' 14: הדגשת קיומו של הסטראוטיפ העדתי	31-33

עמודים	נושא	מטרה
34	פעולה מס' 15: הכרת העדות השונות	להפעיל את החניכים באופן עצמאי, כדי שיאגרו מידע בדרכים שונות על העדה בה הם מטפלים ולהכין ערב שיציג את מנהגי העדה מאכליה המורשון שלה ועוד...
35-36	פעולה מס' 16: נימוסים והליכות בעולט+הקדמה	להכיר מנהגי נימוס ואדיבות הקיימים בחברות השונות בעולט. לבדוק מדוע קיימים נימוסים אלו ומה מטרתיהם.
37-38	פעולה מס' 17: נימוסים בישראל	לנסות ולברר עם החניכים את החשיבות של הנימוסים והאדיבות לחברה.
39	פעולה מס' 18: מקימים מדינה	הקמת מדינה של הקבוצה, מתוכננת על פי צרכי ושימושים-ותוך כדי כך לבדוק עם החניכים מהן האפשרויות של זה להשפיע על הסובב אותנו לשיפור המצב מצוץ לרצוי.
40-42	פעולה מס' 19: 30 שניות בשדה מוקשים	התייחסות לפיקוח נפש, לעזרה לזולת, ולהקרבת חיי אדם לשם הצלת אדם אחר.
43-45	פעולה מס' 20: ימיה הראשונים של רביגים.	היכרות עם ראשית ההתיישבות במדבר.
47	הקדמה מחנאות	
48-49	פעולה מס' 1	חזרה על חומר קודם.
50-51	פעולה מס' 2	חזרה על כפיתה מרובעת ולימוד כפיתה שמינית.
52	פעולה מס' 3	כפיתה מקבילה.
53-54	פעולה מס' 4	מדורות וכירות.
55	פעולה מס' 5	אוהלים.
57	הקדמה ת"ס.	
58	פעולה מס' 1: הצעידה	
59	פעולה מס' 2: עצירה	
60	פעולה מס' 3: פניות.	
61	הקדמה לשדאות-טופוגרפיה.	
62	פעולה מס' 1: תבלט	הכרות צורות התבליט הקיימות בשטה ושמותיהן.
63-64	פעולה מס' 2: תכסית	להביא את החניכים ליצי היכולת לזהות את התכסית בשטח ובמפה.
65-66	פעולה מס' 3: ציון נקודות במפה	זהוי נקודת ציון במפה.

מאָרע און נאָרע

האט הרהרת פעס בהיותך חניך, וכעת, כשאתה מדריך, בשאלה הפשוטה: - "מדוע אני נמצא בתנועה?"

"מה אני עושה כאן בעצם?"

רבים מאיתנו הגיעו לתנועה זו או אחרת מסיבות רבות, לאו דוקא אידיאולוגיות. הצטרפות לתנועת נוער נובעת משיקולים חברתיים, טביבתיים וגם איכותיים (איכותה ושמה הטוב של תנועת הנוער באותו מקום). רק לאחר שהייה ארוכה בתנועה והכרת העקרונות לעומקם נוצרת מסגרת של קבוצה, המנסה להגשים במעשיה ובאורח חייה את עקרונות התנועה.

מטרת הפעולה: לנסות לבדוק ולהבין עם החניכים: - "למה אני נמצא כאן בתנועה?"

- "מה אני מקבל מהתנועה?"

- "מה הן חובותי לתנועה?"

הכנה:

- מספר בריסטולים רב (על מנת ליצור בעזרתם ריבוע גדול מאוד, שיוכל לכסות קיר או חלק של קיר, כמו "טאפט");

- דבק פלסטי;

- כלי כתיבה - כגון לורדים או צבעים למיניהם (לא במכחולים);

- חומרים שונים להדבקה, כגון: ניירות צבעוניים, עיתונים צבעוניים, תמונות וכו'.

- דפים ועפרונות או עטים כמספר החניכים.

הערה:

את הריבוע מהבריסטולים ידביק המדריך לפני הפעולה;

המדריך יחלק את המישטח לריבועים שווים כמספר חניכיו, וירשום בצד כל ריבוע את שם החניך. אח"כ יתלה את המישטח על הקיר באופן יציב.

מהלך הפעולה:

- המדריך יושיב את חניכיו מול הקיר, וייצור בהם ציפיות והשערות לגבי יעודו.

- המדריך ישאל את חניכיו את השאלות הבאות, וכל חניך ינסה לענות עליהן בכתב:

"למה אני נמצא בתנועה?"

"מה אני מקבל מהתנועה?"

"מהן חובותי לתנועה?"

- בשלב השני יבקש המדריך, שכל חניך ינסה לענות על השאלות שהוצגו לו, אך לא בעזרת מלות התשובה שכתב, אלא בעזרת שימוש בחומרים, שהוצבו במרכז: צבעים, ניירות, תמונות, דבק וכו'.

- כל חניך מתבקש לעשות זאת בתוך הריבוע שלו בלבד (כחלק מן הקבוצה);

- בשלב האחרון יתנהל דיון, בו יועלו הנקודות הבאות:

"כיצד הגעתי לתנועה?"

"מה הניע אותי להשאר ולהמשיך לבוא לפעולות?"

"האם ישנו קשר כלשהו בין מטרות התנועה ועקרונותיה לבין המניעים להגעתי או לפעילות

בתנועה? האם צריך להיות קשר כזה?"

"מהן התרומות שאני מקבל מהתנועה? מבחינה חברתית, רעיונית, פיתוח האישיות וכו'?"

"האם אני מכיר את חובותי לתנועה? מה אני תורם לתנועה?"

ה"ל"ו = הקדמה

כפתיחה לטיפול בנושא המולדת שלי אנו רואים לנכון להתחיל בטיול.

בעזרת הטיול ננסה לעורר את סקרנותו של החניך לנופים השונים של ארצנו. הטיול מאפשר לחניכים ללמוד ולהכיר את הנופים השונים על דרך ההתנסות האישית ובשילוב של הנאה וחוויה, התנסות זו יכולה לפתח בחניכים יכולת התמודדות עם משימות, יוזמה ועניין בסובב אותם. אם כך ננסה לבנות טיול אשר יאפשר לחניכים ללמוד ולהכיר על דרך ההתנסות והחוויה: - החניכים לא יקבלו תשובות והסברים מהמוכן, אלא ינסו למצוא אותם בעצמם. ננסה לתת לחניכים מספר אפשרויות לבחירה במסגרת הטיול כדי שיפעלו בתחום המעניין אותם ובכך ליצור מעורבות וסיפוק גדול יותר. - ננסה לגוון את האפשרויות להתנסות גם במובן התוכן וגם במובן הכישורים הנדרשים לביצוע המשימות וזאת כדי שכמה שיותר חניכים יוכלו לבטא את עצמם ויזליחו לפחות בתחום אחד מהפעילויות.

את הצעתינו בנושא הטיול נחלק לשלושה שלבים:

פעולה ראשונה: ההכנה לטיול.

פעולה שניה: הטיול.

פעולה שלישית: סוף הטיול.

ההכנה לטיול

מטרה: להכין את החניך לקראת הטיול.

- בחרנו הפעם לשלב בטיול משימות אשר תאפשרנה לחניכים לגלות ולהבין את הסובב אותם באופן עצמאי יותר. כדי שהחניכים יוכלו ללמוד ולהנות יותר מעצם ביצוע המשימות, חשוב שנכין אותם לקראת התנסות. בהכנת החניך לביצוע המשימה אפשר להבחין בשני שלבים עקריים.

* לאפשר לכל הניך לבחור במשימה אשר מענינת אותו, ואותה הוא רוצה לבצע.

* הדרכת החניך לאופן ביצוע המשימה.

חשוב לזכור נקודה נוספת - הטיול הוא יציאה משיגרת הפעילות; לכן, חשוב להכין את החניכים לקראת בעיות - מצבים אשר עלולים להיווצר בזמן הטיול לדוגמא: בעיות בטיחות, בעיות משמעת, מצבי עייפות וקושי.

הטיפול בבעיות ובמצבים לפני הטיול והנסיון למצוא להם פתרון תאפשר לכם להסביר לחניכים את הצד שלכם, ובתנאי מעבדה תוכלו להציע מספר אפשרויות לפתרון שאותם תוכלו ליישם באם יהיה צורך בטיול עצמו.

בפעילות ההכנה נפריד בין שני שלבים:

שלב א' - ההכנה לביצוע המשימות בטיול.

שלב ב' - ההכנה להתמודדות עם בעיות ומצבים שעלולים להיווצר בטיול.

א. ההכנה לביצוע המשימות בטיול:

הכנה: (בריסטולים בגודל דף "פוליו"), "דפי" בריסטול כמספר המשימות.

עטים או עפרונות.

על דף הבריסטול כותרת מהכותרות הבאות:

- צוות "צמחיה";

- צוות "בעלי חיים";

- צוות ארכיאולוגיה;

- צוות היסטוריה;

- צוות שירה;

- צוות "תוכניות להפקות";

- צוות "תצפית חברה";

- צוות "צילום"; וכדומה.

(המטרה היא לבחור משימות מתחומי התעניינות רבים ככל האפשר, ניתן להוסיף למשל

"צוות צילום"; צוות "נושא אספקה" ועוד. מובן, שעל המדריך להתאים את המשימות למקום

הטיול ולמסלולו!)

מהלך הפעולה:

המדריך מפזר את דפי המשימות, שיהיו גלויים ונתונים לקריאה. (על הריצפה, על שולחן וכו').
המדריך מציג את האפשרויות השונות, לאחר שהקדים והסביר כי הקבוצה תתכונן היום לטיול,
שייערך בתאריך המסוים הבא. החניכים צריכים להתחלק לצוותות, כאשר גורט המדריך בבחירה
יהיה תחום ההתעניינות המועדף עליהם, או התייחסות רצינית לכושר ולכישורים שלהם.
לאחר שהחניכים התחלקו לצוותות, יושב כל צוות ומעלה את המשימות שהוא צריך לטפל בהן, על
פי דעת משתתפיה, על דף הבריסטול.

הערה: רצוי שהמדריך ידגים מספר הצעות למשימות; כגון:

צוות בעלי חיים - לחפש בעלי חיים במסלול הטיול - רמשים או/ו צפורים וכו'; לבדוק סימני
הסתגלותם, צבעים ועוד. אין צורך להציע מראש את כל האפשרויות!
- הצוותות עובדים והמדריך מסתובב ביניהם, מעיר או מנחה;

סיום שלב א': כולם יושבים במעגל, וכל צוות מעלה את המשימות שרשם; שאר החניכים רשאים
להעיר ולהוסיף.

רעיונות למשימות:

צוות בעלי חיים: תצפית, זיהוי ורישום כל בעלי החיים בהם פגשו בטיול; מדוע נמצאים באיזור
הטיול; סימני הסתגלות שלהם לסביבתם; צבעי בעלי החיים; גודלם; מזונם המשותף; "מגוריהם";
לנסות לשחזר יום בחייהם וכו'.

זכור: "המכבי הצעיר אוהב את החי והצומח ומגן עליהם!"

צוות צמחיה: סוגי צמחיה; צבעים שולטים; ריחות (דומים או שונים); תנאי הסתגלות לשטח-
עליים עבים או דקים; צורות התרבות; דברית משותפים או שונים לצמחים מאותו איזור; שלבים
במעגל החיים (נביטה, צמיחה, בשלות, פרי, נבילה וכו'); סוגי עליים שונים.

צוות ארכיאולוגיה: (אם קיים אתר ארכיאולוגי באיזור) -

לשם מה הוקם המקום? צורת הבניה; תקופתה; גודל האבנים; רעיונות לשיחזור; כמה אנשים היו
שותפים לבניה; למה שימש המקום - שיחזור יום בחיי המקום; האם נערכו חפירות, האם רצוי
לערוך, אל מי לפנות בעניין וכו';

צוות היסטוריה: שיחזור ארועים באזור; קרבות; מן התנ"ך על המקום או על האיזור; מה לבשו
הלוחמים, קשיים גאוגרפיים, אורח חיים של אנשים באיזור בתקופות שונות ועוד;

צוות שירה: הכנת שירים, שירונים או הצעות; אחראי לשירה ולמורל בדרך; חידון בנושא
השירים לזמן הנסיעה או לזמן ההפסקה; שירים על פרחים ועל צמחים שישנם באיזור ועוד.

צוות תכנית להפסקות: כגון סיפורים קצרים, בדיחות, משחקים, פנטומימות, ועוד;

צוות תצפיות-חברה: יעסוק בתצפית על התנהגות החניכים; מי עזר למי ומי לא; מי התחבר עם
מי; נימוס וחוסר נימוס וכו';

צוות צילום: "יתעד" את הטיול, יחפש זוויות צילום, יעמוד לרשות הצוותות האחרים.

(הערה: אם נקבע צוות צילום, רצוי לרכוש הפילמים מקופת הקבוצה וכן לממן יחד את הפיתוח.)

צוות עזרה ראשונה: ישאו את התרמיל עם חוברת הנחיות עזרה ראשונה, ויטפל ב"השקיית" החניכים ובפיקוח עליה ועל חבישת כובע, וכך בפציעות או בעקיצות וכו' אם יהיה צורך.

שלב ב' - התמודדות עם בעיות, שעלולות להיווצר בטירול

דוגמאות לנושאים של "בעיות" - הצבת "מקריט" דמיוניים לדיון כגון:

- בעת היציאה לטיול, רינה שכחה כובע, ורוצה לחזור הביתה להביאו. הדבר מעכב את כולם.

מה עושים?

- מיד בתחילת הדרך עוזב יוטי את המסלול ומקצר דרך הגדר. מה עושים?

- נתקלים במכשול רציני: ירידה תלולה, והבנות מתקשות. מה עושים?

- מגיעים למקום מנוחה. שושנה רוצה לעבור לקבוצת משימה אחרת. מה עושים?

- לדוד "לא בא" להשתתף במשימה של הקבוצה שלו. הוא רוצה לחכות בנקודת המפגש. מה עושים?

- הכנסיה פתוחה. משה מתגרה בכומר. מה עושים?

- מצאו שח נדיר. אלי רוצה לגדוע ענף. מה עושים?

- לקראת סוף העלייה "נשבר" ליפה, והיא רוצה להישאר במקום בו נתקעה. מה עושים?

- אביבה רוצה שמישהו יחליף אותה בנשיאת תרמיל המזון, אבל אף אחד אינו מתנדב. מה עושים?

העל"ו

מהלך הטיול: טיול מסוג זה ניתן להפעיל בשני אופנים:

אפשרות א': כל הקבוצה הולכת, וכל צוות מבצע את המשימה שלו תוך כדי ההליכה המשותפת.

אפשרות ב': בשלב מסוים של הטיול מתפזרים החניכים לצוותים, וכל צוות מבצע את המשימה שלו וחוזר במועד קבוע מראש למקום ההתכנסות, ממנו אפשר להמשיך בטיול המשותף.

זכור:

מי שתיה במימיות; אס אין בשטח מי שתיה, דאג לאספקת מים בג'ריקן או שנילס.

כובע;

נעליים;

עזרה ראשונה;

הוראות בטיחות לגבי חפצים חשודים וכו'.

טיול מהנה!

סוף הט"ו

המטרה: לאפשר לחניכים להראות זה לזה את המימצאים אשר אספו בטיול.

אפשרות א': פעולת סוף הטיול - כל צוותי המשימה מתכנסים בסוף המסלול, וכל צוות מציג את ממצאיו ועבודתו, וכך מתאפשר לכל אחד מהקבוצה להכיר את כל הנושאים בהם עסקו הצוותים השונים.

אפשרות ב': לערוך פעולה נוספת.

פעילויות נפרדות בפעולה נפרדת כזו:

- תערוכת כל המימצאים שנאספו ע"י הצוותים, וכל צוות מעביר לשאר הצוותים, בעזרת סיפור או תצוגה, את מה שראו וגילו בזמן הטיול.

- הדבקת מימצאים, דפי המשימות, הרישומים שנעשו בדרך וכו', על בריסטול גדול, שכותרתו:

ה ט י ו ל. ניתן לעטר בעלים או בקוצים וכו' שנאספו בדרך.

- התבוננות בתמונות שנעשו בטיול.

- חיבור שירים (על פי מנגינות קיימות או ללא מנגינה) - על חוויות הדרך;

ועוד.

הערה:

בשתי האפשרויות - רצוי שהמדריך יוסיף פרטיט, אשר החניכים לא הבחינו בהם, כדי להשלים את דברי החניכים.

ה"ט"ו ר"צ ח"ו" = ח"ו ר"א ח"ה ח"ה

פעולה זו נותנת אפשרות "לטייל" בארץ מבלי לצאת מן הסניף.

מטרות: - להכיר אתרים שונים;

- להתקרב אל המולדת, אל נופה ואל ההיסטוריה שלה, בדרך אישית ויצירתית.

לא ניתן לחניכים תשובות והסברים מן המוכן, אלא ניצור משימות, נבנה פעילויות, שישלבו גילויי יוזמה ולמידה עם התנסות אישית והנאה.

המדריך בוחר אתר טיול עשיר באפשרויות. בהתאם למקום יכין המדריך משימות, כמו ב"טיול המעשי", אשר בעזרתן יפעלו החניכים. שלא כמו בטיול המעשי, אין הגבלה באפשרויות הפעילות. זכור: על המשימות לעסוק בתחומים שונים ומגוונים ככל האפשר!

הכנה:

מפת האזור - וצוי מספר העתקים.

חומרים:

כריסטולים, תמונות נוף, צבעים, דבק, מכחולים, עפרונות, עיתונים, חימר או בוך, דפי נייר, ניירות צבעוניים.

דפי משימות: (מוכנים מראש!).

דוגמאות לדפי משימות: על הדפים מבוא מידע כללי, כגון:

לפניך מספר פרטים על אודות האתר ההיסטורי _____. מספר האנשים שחיו במקום

בין _____ ל _____ איש. האתר הוקם בשנת _____ לפני הספירה.

האנשים במקום עסקו בתעשיית _____, במקום התנהל הקרב _____.

* עד כאן משותף לכל הדפים, מכאן והלאה,

המשימות:

1. שחזר את האתר. בנה דגם מהחומרים העומדים לרשותך.

2. בנו תבליט של מפת האזור (מוגדל).

3. נסו לתאר יום בחייהם של האנשים שחיו באתר זה. מעשיהם, לבושם, מזונם, כליהם, דבורם, מחשבותיהם, שמותיהם, כלי נשק;

אפשר לכתוב או לצייר או לכייר או להדביק וכו' - כרצונכם.

4. הינך עתונאי העובר במנהרת הזמן, ומגיע לאתר זה; כתוב "רפורטז'ה" - (כתבה מצויירת) על בקורך. היעזר בחבריך להכנת הציורים או לניהול דו שיח עם התושבים.

5. ידוע לנו על קרב _____ שהתנהל באזור זה בשנים _____ בין _____ ל _____.

תאר את מהלך הקרב לפי דמיוןך; לבוש, כלי לחימה, מספר לוחמים;

בנה מערכת הצעות אסטרטגיות למצביאי הקרב, שיכולה לדעתך לשנות את פני המלחמה. מהן

דרכי ההגנה האפשריות באתר זה, לדעתך ועוד...

6. צמחייה, אקלים, בעלי חיים באזור.

מהלך הפעולה:

המדריך מציג לפני החניכים את המשימות השונות. החניכים בוחרים במשימה הרצויה להם- ונוצרים צוותי משימה. המדריך מקציב זמן לביצוע המשימה בצוותים.

לסיכום:

כל צוות מציג את "מעשיו" - בתערוכה או/ו בעל פה.

לסיום:

המדריך מעשיר את החניכים בפרטים נוספים על אודות המקום. אם אפשר מציג שיקופיות או תמונות.

המכה שלנו - גבולות ואזורים

כל אחד מאיתנו מתייחס לדברים באופן שונה. יש לכך סיבות רבות, וביניהן למשל תכונות אופי שונות, אשר לא פעם גורמות לנו להעדיף דברים שונים או לחבב בצורה שונה מאחרים. ההבדלים בתפיסתנו את הסובב אותנו הם טבעיים ואולי גם חשובים. חשוב להסב את תשומת לב החניכים לכך, שכל אחד מתייחס אחרת לדברים, ושזוהי זכותו הטבעית, כל עוד אינו פוגע באחרים המתייחסים אחרת.

מטרה: להסב תשומת הלב של החניכים לכך, שראייתנו הכללית את ישראל שונה, וכל אחד מאיתנו רואה "ישראל קצת אחרת", ושם דגש על דברים שונים.

הכנה:

בריסטולים כמספר הצוותים;

תרשים של המדינה עם ציון הגבולות, הימות ומספר נקודות עיקריות על המפה.

עיתונים - רבים;

מספר זוגות מספרים;

דבק; צבעים; עפרונות;

לחלק את הקבוצה לצוותות בני 3-4 חניכים.

מהלך הפעולה:

כל צוות מקבל תרשים המדינה וחלק מהחומרים הנ"ל.

יש להעביר את תרשים המדינה "בהגדלה" על הבריסטול.

כל צוות מתבקש למלא את המפה בתוכן:

לגזור מהעתון מילים או משפטים או תמונות או לצייר דברים אשר מאפיינים לפי דעתו את המקום.

למשל: גבול סוריה? (תותחים);

גבול מצרים? (מילים כמו "שלום", ציור יונה; וכו').

או למשל - אפיוני מקומות: מה מאפיין את תל אביב? בניינים, אבק ליכלוך, מוזיאונים...

לאחר שכל הצוותים סיימו לעסוק במלאכה, מתבוננים כולם בטפות השונות. מפתחים דיון - מדוע

עשו כך ולא אחרת; מהם האפיונים השונים;

רצוי, שהמדריך ישוחח עם החניכים על כך שאנו מדביקים "תוויות" למקומות, לא תמיד נכונות,

לא כוללות הכל וכו'. להראות שלכל כלל יש יוצא מן הכלל. יש שחור - ולבן - וגם אפורים

למיניהם.

לדוגמה: קרית שמונה - "עירת פיתוח" - היא כיום עיר לכל דבר, יש בה מפעלים עתירי מדע,

וילות, מוזיאון, בלט קלאסי ומודרני וכו'. או בתל אביב - אמנם הרבה אוטובוסים וערפיח -

אך גם פינות יפות ורוקות;

כמו כן חשוב לדון בכך, שזכותו של כל חניך - וכל אדם - לאהוב דברים שונים וייחודיים לו;

ולהדגיש - כי בעצם - הראייה שלנו היא מוגבלת לידע ולנסיון שלנו, ולא תמיד הם תואמים

בהכרח את המציאות!

3 צורות הת'שבות

מטרות: - להכיר את צורות ההתישבות בישראל; (קיבוץ, מושב, עיר, עיירת פיתוח).
- לערוך סקרנות להכרת דרך החיים בצורות השונות;

הכנה:

כרטיסיות - שאלונים, בריסטולים ועטים.

מהלך הפעולה:

הקבוצה מתכנסת במועדון. המדריך מחלק החניכים ל-4 קבוצות: קיבוץ, מושב, עיירת פיתוח, עיר. כל קבוצה מקבלת כרטיס ועליו כותבת שאלון בענין צורת ההתישבות שלה, בהנחיית המדריך. הקבוצות יוצאות לרחוב ועורכות סקר בין עובדי אורח. כל קבוצה צריכה לשאול לפחות ארבעה אנשים, בדרך של ראיון מנומס: להציג את עצמם כחניכי תנועת נוער, וכעורכי שאלון על צורות התישבות; החניכים רושמים את התשובות במהלך הראיון או בסיומו.
הערה: נוח לשאול אנשים שממילא עומדים ומחכים - למשל בתור לקולנדע, או בבנקים וכו'. רצוי לערוך המשאל במדי התנועה;

- לאחר זמן שהוקצב לכך מראש, חוזרים ומתכנסים במועדון.
- כל קבוצה מארגנת את התשובות שקבלה לפי הנושאים ובונה "דף תשובות מרוכז".
- בתום טידור הדף מציגה כל קבוצה את שכתבה.
- המדריך יוסיף ויעיר כמידת ידיעתו (!).
- אפשר לשאול: באיזו צורת התישבות היית בוחר, ומדוע?
- אפשר לשאול: האם מוכרת לך אישית צורת התישבות זאת? איך וממה? (משפחה, מגורים בעבר ועוד).

הצעת שאלות לשאלונים:

- א. - "אנו אוספים מידע על צורת החיים בקיבוץ. האם תוכל לעזור לנו?"
- ב. - אנו אוספים מידע על צורת החיים במושב... וכן הלאה.

- מה הייחוד של יישוב זה?
- במה עוסקים האנשים במקום?
- מהו סוג מגוריהם?
- מהט עיסוקיהם בשעות הפנאי?
- האם היית רוצה לגור שטק מדוע?
- מהו הרעיון העומד מאחורי צורת התישבות זו?
- מהן אפשרויות ההתקדמות של אנשי המקום?
- ועוד.

צורות התשובות ותוספת

מטרה: לנסות ולבדוק האם צורת ההתיישובות משפיעה על התנהגותם, עיטוקיהם וסאיפותיהם של התושבים; לראות את הייחודי ואת המשותף בהן.

הכנה:

3 עותקים של המכתב המצורף.

כלי כתיבה.

דפים.

מהלך הפעולה:

- המדריך קורא את המכתב לפני החניכים.
- מחלק את החניכים ל-3 צוותים, כל צוות מייצג צורת התיישובות שונה: מושב, עיר, עיירת פיתוח.
- כל צוות מקבל עותק של המכתב, ומתבקש לכתוב מכתב תשובה ליוכי, בשמו של "דני" - ילד מהיישוב שאותו הם מייצגים.
- לאחר שכולם כתבו (במשותף או בנפרד) - החניכים מקריאים את מכתביהם.
- המדריך מעלה נקודות לדיון:
- מהם העיסוקים היכולים להיות משותפים לכל צורות ההתיישובות.
- החובות, ההרגלים, התהיבוים ומהם הייחודיים לכל צורה.
- לאחר שהכרת יותר מקרוב את צורות ההתיישובות השונות - באיזו מהן היית מעוניין לגור?

ה מ כ ת ב

לדני אהלן:

שמחתי לשמוע שאתה מעוניין להתכתב עמי ילד מקיבוץ, למרות שאתה גר בעיר/בעיירת פיתוח/ במושב. זה משונה לי כי בד"כ אתם רואים אותנו כנובים ואנשים שלא מעוניינים להכיר אבל זה לא נכון. אולי אתחיל ואציג את עצמי אבל אני חייב לומר לך שאני מקווה שנמשיך להתכתב. שמי הוא יוסי ואני גר בצפון הארץ בקיבוץ חניתה, ששוכן לגבול לבנון ליד העיירה שלומי. יש בסביבתנו הרבה קיבוצים והנוף מקסים, בטח יותר יפה מאשר במרכז הארץ. גם האוויר אצלנו יותר נעים ואנחנו רחוקים מהעיר, דבר שמפריע לי כי אני אוהב לראות סרטים. אצלנו בקיבוץ מבזאים רק פעמיים בשבוע סרטים והם באמת יפים אבל אני אוהב מאוד סרטים. אתה בטח לא מכיר מקרוב את דרך החיים שלנו אז אספר לך. אבי ואמי נולדו בחניתה וגם אני. טוב לי כאן ואני אוהב את הקיבוץ. אני גר בבית ילדים ורק בשעות אחר הצהריים אני מבקר בחדר אצל ההורים. אנחנו קמים מוקדם ונוסעים לבית הספר האזורי, שבו לומדים ילדים מכל מיני קיבוצים באזור ולפעמיים גם ילדי חוץ. אנחנו לומדים רק 5 ימים בשבוע וביום הששי אנחנו עובדים בקיבוץ. לכל קבוצת גיל יש יום אחר של עבודה.

בקבוצה שלי ישנם 15 ילדים חלקם נחמדים וחלקם לא, אבל בחדר שלי ישנם עוד 2 והם נחמדים. הם החברים הכי טובים שלי. הבת בחדר שלי היא כמו אחותי אנחנו ישנים ביחד. כל הקבוצה היא כמו משפחה אחת מאז שהיינו בני 3 חודשים, ואנחנו מכירים אחד את השני טוב מאוד.

אנחנו אוכלים, ישנים שמחים ובוהים ביחד וזה כיף. לכן אני לא חושב שהייתי יכול לגור לבד בחדר אצל ההורים שלי. החיים היו נראים לי משעממים. את ארוחת הערב אנחנו אוכלים עם ההורים או בבית או בחדר האוכל ואני אוהב לאכול בחדר אוכל. ככה פוגשים את כולם וזה נחמד.

התחבבתי שלי הם רבים ואני אוהב מאוד את החוגים שיש לנו. אני מנגן על תופים ויש לנו מורה נהדר. יש לי עוד מספר חברים שמנגנים ביחד וללחקה שלנו קוראים "הגל הרושע". אנחנו מנגנים מוזיקה חדשה רועשת עם הרבה קצב.

חוץ מלנגן, ואני מנגן הרבה שעות ביום, אני אוהב לצלם וגם לזה יש לנו חוג בקיבוץ. בזמן הפנוי שנשאר לי אני שומע הרבה מוזיקה. יש לנו בבית הילדים מערכת טובה מאוד והרבה תקליטים ושעות רבות אני נמצא בחדר הזה ושומע או קורא.

החיים שלי הם עמוסים ולפעמיים אין לי זמן. כשאגדל אני רוצה לעבוד בפלחה או במסגריה זה פשוט מעניין אותי אבל יכול להיות שאם אתקדם בנגינה אלך לנגן בלחקה מחוץ לקיבוץ, או שהלחקה שלנו תתקדם ותוכל להעמיד את עצמה. הקיבוץ לא מתנגד ומוכן לעזור לכל אחד שרוצה לעשות דבר כזה.

רוצה לדעת מה אתה עושה בשעות הפנויות ואיך אתם גרים כמה אחים יש לך ומה אתה אוהב לעשות בשעות הפנויות.

להתראות בקרוב,

יוסי

המכה שלן = "חזק"

המטה: להעשיר את ידע החניכים בשמות של יישובים, מארבע צורות ההתיישבות: קיבוץ, מושב, עירית פיתוח ועיר, ומקומץ על המפה.

הכנה:

- מפה גדולה של ישראל (1;250,000) לפחות.

- על המפה מסומנים היישובים בצבעים שונים לארבע צורות ההתיישבות: כגון: קיבוצים- נקודה אדומה; ערים - נקודה כחולה; מושבים-....; עיריות פיתוח-..... (יש לסמן הרבה יישובים).

- טבלת בינגו - אחת לכל צורת התיישבות (ס"ה 4).

- ששים פתקים שונים, עליהם כתובים 60 שמות יישובים: 15 ערים, 15 עיריות, 15 קיבוצים, 15 מושבים.

- קופסא או כובע לפתקים;

מהלך הפעולה:

- המדריך תולה את המפה מול החניכים.

- המדריך מחלק את הקבוצה לארבעה צוותים; כל צוות מקבל טבלת בינגו המייצגת צורת התיישבות אחת.

- לכולט מוקצב זמן מה להתבונן במפה וללמוד את השמות של יישובי צורת ההתיישבות אשר הם מייצגים, ולנסות לזכור ככל היותר שמות.

- המדריך מטובב את המפה;

- המדריך שולף פתק וקורא את שם היישוב. אם קרא, למשל, שם קיבוץ, צריכה קבוצת הקיבוץ לתבוע את הפתק. צוות שטען ליישוב - יצטרך לציין היכן ממוקם יישוב זה על המפה, ורק לאחר שידע להסביר - יקבל את הפתק.

(שים לב: אם, לדעת המדריך, זה קשה מדי לחניכיו, מותר לו להרשות התבוננות במפה).

- המדריך מפסיק את המשחק, אוסף את הפתקים ומחליף את טבלאות הבינגו.

וכך משחקים פעמים אחדות.

אפשרויות משחק נוספות:

- החניך שולף שם - ועליו (או על קבוצתו) להציג את השם בפנטומימה או בעזרת מוסיקה.

למשל: קרית שמונה: המספר 8 ובנינים מסביב;

מעלות: עליה במדרגות;

באר טוביה: שאיבה מבאר וליקוק שפתיים;

בית שמש: שמש ובית;

- חניך יושב עט הגב למדריך. המדריך מוציא שם - וחניך אחר צריך לרמוז לו מהו השם על פי

רמזים שונים, בלי להזכיר את השם עצמו. (טגנון "שחק אותה").

כגון: זהו קיבוץ, שנמצא ב....., בשמו מסתתרת "כמו הר" קטנה, על סם סופר עברי וכו' (גבעת ברנר).

צפון הארץ	מרכז הארץ	דרום הארץ

קיבוצים	ערים	עיירות פיתוח	מושבים
חצור	הרצליה	שלומי	כפר ויתקין
כפר מנחם	רחובות	קריית שמונה	באר טוביה
גבעת ברנר	נתניה	דימונה	נהלל
גבעת חיים	ראשון לציון	מעלות	
עין זיוון	חיפה	ירוחם	
חניתה	תל אביב	נתיבות	
	ירושלים	בית שמש	
	חדרה	שדרות	
	באר שבע		
	עכו		

ג'יבוריק = הקדמה

בחרנו את הנושא "גיבורים", כדי שהחניך יוכל לפגוש בדמויות, אשר תרמו רבות למדינה ולחברה בארצינו. היכרות עם גיבורים מסוג זה היא צורה נוספת ליצירת קשר עם המולדת. אנו מציעים מספר פעולות כאשר הראשונה מנסה לאפשר לחניכים לבדוק "מה זה גיבור?" (אילו תכונות צריכות להיות לך, מה המעשים שהופכים אותו לגיבור וכו'). בשתי הפעולות האחרות בחרנו להפגיש את החניכים עם שני סוגי גיבורים. אישיות שתרמה לחברה במדינת ישראל בתחום התרבותי - חברתי - אליעזר בן יהודה; ואישיות, שתרמה לחברה במדינת ישראל בתחום הצבאי - לאומי - יהונתן (יוני).

ה"ג"ב"ר

מטרה: לנסות ולבדוק, מי הוא האדם שעומד מאחורי ה"גיבור". בפעולה יתבקשו החניכים לבדוק מיהו האדם בדמות הגיבור.

הכנה: (מאחר שהפעולות תעשנה בצוותים של עד 5 צוות, יש להכפיל החומרים כמספר הצוותים):
לכל צוות: שני בריסטולים

דבק פלסטי

עבעים, מכחולים, מספריים

חומרי פסולת

כלי כתיבה ודפים.

מהלך הפעולה:

הקבוצה נחלקת לקבוצות.

כל צוות מתבקש להכין דמות מהבריסטולים, בגודל טבעי. זו תהיה "דמות הגיבור".
הצוות בוחר בדמות שאותה הוא רוצה להכין - מציאותי או מעולם הדמיון, ומתבקש ל"העלות" על הדמות "בשר" - כלומר למלא אותה בתוכן, להלביש אותה, לשים עליה סימנים מייצגים - כרצונו.

(דמות בגודל טבעי ניתן ליצור ע"י חיבור שני הבריסטולים בצידם הצר; אחד מחברי הצוות מתבקש לשכב על הבריסטולים והצוות "מעתיק" את קווי גופו. אח"כ גוזרים ומעבדים.
המטרה - לעצב את הדמות כדמות הגיבור המבוקש.
אפשרות אחרת, נוספת: ליצור דמות "דחליל" ולהלבישה).

בתום שלב א' - בא שלב ב': הצוות מתבקש להרכיב לדמות הגיבור "תולדות חיים": שם, גיל, מין, תולדות חיים, תכונות אופי, כישורים ומיומנויות - וכמובן - תולדות המעשה שהפך אדם זה ל"גיבור".

בתום הכנת הדמויות מציג כל צוות בפני הקבוצה את הדמות שייצר.

שלב ג': המדריך יעלה לדיון מספר נקודות, כגון:

1. האם יש תכונות אופי יחודיות לגיבור?
2. האם גיבור צריך להיות חזק גופנית?
3. האם כל אדם יכול להיות גיבור? אנחנו?
4. האם אדם, שעשה מעשה גבורה, נשאר גיבור לאחר הרבה זמן?
5. האם אדם צריך להקריב את חייו כדי להפוך לגיבור?
6. האם גיבור צריך לתרום לחברה?
7. האם החברה זקוקה לגיבורים?
8. האם אתם מכירים מישהו שהוא גיבור? במה?

לאחר הדיון ניתן שוב להתחלק לצוותים, והפעם כל צוות צריך לתת הצעה למעשה גבורה או לגיבור שהחברה זקוקה לו היום.

לסיום: פעולה כזו "מפרקת" במקצת את המושג "גיבור" ומאפשרת מפגש קרוב יותר עם האדם בעל התואר הזה.

ג'הור"ס = י"א

היכרות עס דמותו של יוני, ולו גס במקצת, מראה את האדס בעל התכונות, המחשבות והחלוטות, הבעיות והכישורים - ככל אדס כמונו אנו; יוני הוכיח גבורה בפעולות רבות, אך שמו הפך להיות "גיבור" בעקבות המבצע לשחרור חטופי אנטבה, אשר נקרא על שמו לאחר מותו. יוני פקד על הכוח הפורץ במעשה הלחימה למען חירותו ועצמאותו של העם היהודי.

מטרה:

היכרות עס דמותו של יוני, הגיבור-הלוחט.

הכנה:

המדריך צריך להכין מראש משחק "מחפשים את המטמון", כשבסופו ייערך קומזיץ.

ובכן: - פתקי המסלול

- עצים למדורה (אס נערך בערב - יש להביא פנסים).

- עטים וניירות.

- ארגון הבאת תפוחי אדמה, קפה, עוגיות, בצלים וכו' ע"י החניכים. כולל כוסות וסיר להרתחת מים.

- את פתקי המסלול יש לתרגם לשפות סתרים, כגון - כתב ראי, שפת הב', כתב א*ת, ב*ש,

הכתב הכנעני (עס צופן) ואחרים. בסוף כל פתק יצויין מקום המצאו של הפתק הבא - עד שיסתיים המסלול במקום הקומזיץ.

- יש צורך להכין 2 מסלולים ושתי סדרות פתקים.

מהלך הפעולה:

הקבוצה מתחלקת ל-2 צוותים; כל צוות מקבל את הפתק הראשון, עט ונייר. לאחר שהגיעו שני הצוותים למקום המפגש מספר כל צוות את המידע שקיבל מהפתקים. המדריך מוסיף ומספר בקצרה את תולדות חייו של יוני, ומקריא מכתבים אחדים ממכתביו. (ראה נספחים).

ניתן לפתח דיון קצר על פי הנקודות הבאות:

- אילו תכונות אופי הייתם מייחסים ליוני?

- מדוע פעל כפי שפעל?

- מה עשה אותו לדמות "גיבור"?

- נסה לתאר מחשבותיו והרהוריו בעת המבצע;

- לו יוני היה חי היום, האם היה עדיין "גיבור"?

נספחים:

1. מכתבים של יוני, מתוך הספר "מכתבי יוני".

2. קורות חיים - יונתן נתניהו.

3. פתקים למסלול א'.

4. פתקים למסלול ב'.

מכתבים של יוני מתוך הספר "מכתבי יוני".

אמא יקרה, פילאדלפיה 26.6.68

הגן פורח ויפה. היום בא ילד לקצוץ את הדשא, אכלנו המון תותים. לא חבל לך לעזוב אותם ואת הפרחים?...

נשארו עוד יומיים עד הנסיעה ארצה - ואני כבר קצר רוח.

אמא, אבא ועידו היקרים, 26.10.69

אבא, אני מוצא שאתה שולח לי יותר מידי כסף כל חודש. בינתיים אני מרוויח במידה מספקת וחבל שלא תשקיע את הכסף. באמת כרגע אין לי צורך בכסף. גם אני וגם תותי מרוויחים די עורכנו ואין אנו חסרים דבר. כדאי לדעתי, שתתן לבנק הוראה להפסיק בינתיים את ההעברות החודשיות.

לתותי אהובתי, 7.12.69

אני תמיד מתמלא שמחה וציפיה ביום שבו אני מתכנן לבוא הביתה בערב, אפילו אם לבסוף איני מצליח להגיע הרי עד שהדבר אינו ודאי אני עושה את המכסימום כדי שאוכל לבוא.

לתותי יפתי, 30.7.70

שוב אני משאיר אותך לשבוע שלם. כל כך קשה לי לעשות זאת ממש נעשה לך עוול. אנו כל כך אוהבית זה את זה וכל כך נשואים. וראי אנו מרוחקים מזה כ-200 ק"מ טופוגרפיים לו רק ישאר זה מרחק פיזי בלבד ולא יהפוך לריחוק יותר רציני.

אבא ואמא יקרים, 18.4.72

עדין לא קיבלתי את תשובתכם למכתבי האחרון אליכם. אבל אין ספק שכבר שמעתם שתותי ואני נפרדנו, שכן גידי סיפר לי שגם הוא כתב לכת. אין אני מרבה להופיע בירושלים ואני גר ברוב הזמן במושב ניר-צבי, זהו מקום מקסיט עם הרבה דשא וציוץ ציפורים. לאחר 4 שנות נישואים קשה להסתגל לחיות לבד, בלי אשה, שאתה אוהב אבל מסתבר שלכל דבר אפשר להתרגל. יותר קשה להשלים עם הפרידה כעובדה קיימת. לשנינו קשה ואני מקווה שהכל יגמר בצורה הטובה ביותר, תהיה אשר תהיה.

ברוריתי, 24.4.75

אני אוהב אותך מאוד

אני אומר זאת בזעקה ובכובד ובגעגועים

אני אוהב גם בכאב

ואני גם אוהב באיפוק מחריד כמעט ומכאן הצעקה.

זה כרגע

אבל אני גט אוהב אותך בליטוף ובנשיקה

ובחיוך

וברור ובעצמה

כמו שאני אוהב - כך אני אוהב אותך.

ובאופן אחר הייתי אומר - שאת ציר שאני חג סביבו.

לפעמים החוגה קרובה מאוד ולפעמים המעגל רחב מאוד

אבל תמיד סחור סחור

את במרכז.

בתחילת ינואר 1963 נסע יוני עם הוריו ושני אחיו לארה"ב. יוני היה בן 16½ וזו היתה תפנית רצינית בחייו.

יוני היה תלמיד מצטיין בכתה יא', ראש גרוד של הצופים בירושלים. אך את תקופת בגרותו עשה בארה"ב עם בעיות הלימודים בעקבות המעבר לחברה חדשה, הלשון ומערכת הלימודים, אך הדבר שהיקשה עליו ביותר היה הניתוק מהארץ. יוני שב ב-64 לארץ כאשר עמד להתגייס לצה"ל. הוריו נשארו בארה"ב וכמו כן שני אחיו. יוני נשאר בקשר הדוק עם משפחתו דרך מכתבים ואף נסע לבקרו מיד פעם.

לאחר שיחרורו מצה"ל החליט יוני לדחות בכמה חודשים את נסיעתו לארץ לצרכי לימודיו. בינתיים פרצה מלחמת ששת הימים, כקצין צנחנים במילואים בחטיבה 80 השתתף יוני בקרבות הבקעה באוט כתף ובכיבוש רמת הגולן. ארבע שעות לפני סיום המלחמה נפצע יוני קשה במרפקו מאש סורית. שותת דם ובאמוץ כל כוחותיו זחל שעה ארוכה תחת אש צולפת לעבר קווי כוחותינו, כשהגיע לתחנת האיסוף צנח והתעלף. יוני נותח פעמיים במרפקו והוגדר כנכה צה"ל. יוני נסע לארה"ב ללמוד למרות שהצטיין באוניברסיטה, החליט לשוב לארץ עם תום שנת הלימודים הראשונה חזר לארץ והצטרף לאוניברסיטה העברית בירושלים. לאחר שלמד סמסטר אחד, הגיע לכלל מסקנה, שעליו לחזור לצה"ל. ב-1970 שירת כמפקד פלוגה בסיירת "חרוב" שהגנה על בקעת הירדן מפני חדירת מחבלים. בקיץ 1973 קיבל יוני חופשה מצה"ל והשתמש בה להמשכת לימודיו בארה"ב. הוא הצליח להשלים בהצטיינות סימסטר נוסף בתקופת לימודי הקיץ וחזר ארצה.

כשפרצה מלחמת יום הכיפורים פיקד יוני על חלק מחילי היחידה ברמת הגולן. יוני השתתף בקרב שהשמיד כוח קומנדו סורי שמנה 50 איש. בזמן קרב שהיה בתל שמש שמע יוני במערכת הקשר כי השריונאי יוטי בן חנן נפצע קשה והושאר בשטח האויב. יוני התנדב לחלק אותו וביצע את המשימה. על פעולה זו הוענק ליוני "אות המופת".

עם סיום המלחמה נערך צה"ל לכיבוש מוצב בחדמוץ יוני ואנשיו חדרו לשטח האויב. יוני סיפק מידע מודיעיני לאחר שעלה לפיסגה ובעקבות מידע זה נכבש המוצב.

צוות א'

1. מטוט הנוטעים הכסוף שהתרום ביום א', ה-27 בחודש יוני בשעה 12:00 מנמל התעופה הבינלאומי באתונה, נשא 246 נוטעים, שפניהם לפריז.
2. אילן הרטוב אמר לדורה בלור, ישישה בת 75 "שימי לב לשני הנוטעים שבחלק האחורי של המטוס, אני חושב שהם ערביים". בידיהם היו מזודות ארוכות דיין לנשיאת כלי יריה.
3. כתשעים דקות לאחר המראת המטוס מאתונה הוכנס פתק לידי יצחק רבין בישיבת הממשלה. הוא הפסיק את הישיבה והודיע לשרים: מטוס של חברת התעופה "אייר פרנס", שיצא מנמל התעופה בן גוריון בשעות הבוקר, נחטף לאחר המראתו מאתונה.
4. כל שידוע הוא, שהמטוס פנה לכיוון דרום מזרח. לכל השאלות לא היו עדיין תשובות.
5. לפתע נשמע קול באנגלית רהוטה במערכת הרמקולים של המטוס: "מדברים בשם כוחות השחרור הפלסטיניים; מטוסכם נחטף. אם תתנהגו בשקט לא יאונה לכם כל רע."
6. המחבלים, שדרשו שחרור חבריהם, הציבו אולטימטום: עד יום ה'. שררה הרגשה שאם לא ייעשה צעד כלשהו יהיו בני הערובה נתונים בסכנה, והממשלה הביעה נכונות להידבר. המחבלים האריכו את האולטימטום עד יום א'.
7. אנטבה - יום ה', ה-1 ביולי, שעה 13:20 עד תום האולטימטום נותרו 40 דקות. "אם עד השעה 2:00 לא ישוחררו 39 מחבלים הכלואים בישראל, ו-14 העצורים במדינות אחרות, יישטף המקום בנחלי דם". - הודיעו החוטפים.
8. כבר בלילה הראשון נפגשו הרמטכ"ל ושר הבטחון ושמעו דווח שוטף. ברגע שהמטוס נחת באוגנדה - החל צה"ל להתכונן לפעולה צבאית.
9. הלחץ לביצוע הפשיטה נבע מן הכיוון ההפוך, כאשר המפקדים משוכנעים כי ניתן לבצע את הפעולה, ומחכים לאור הירוק מהממשלה.
10. ביום ד' בבוקר הוצגו לפני הרמטכ"ל התוכניות הראשונות. בכולן דובר על פגיעה במחבלים, אך הן לא יכלו להבטיח שהחטופים לא יפגעו.
11. כמפקד המביצע נקבע תת אלוף דן שומרון. לכוח הפריצה שינחת באנטבה יפקד סא"ל יונתן נתניהו. בתדריך אחרון אומר יוני לחייליו: "ברור לכולנו שיהיו נפגעים, זיכרו: להמשיך בפריצה מבלי להתעכב לטיפול בפצועים. קודם כל יש להתקדם ולחסל את המחבלים, לסיים את הפעולה עד הסוף."
12. יוני בן ה-30, יפה תואר ומוצק, שירת כמג"ד בשריון לאחר שירות ממושך ביחידת חי"ר, אותה יחידה שעימה יצא לפעולת אוגנדה. מפקדיו ידעו שלפניו קריירה צבאית מזהירה. הוא קורץ מאותו חומר, שממנו צומחים הרמטכלים של צה"ל. לוחמיו חשו: "כשינוי איתנו אין חשש לתבוסה".

13. במטוס בשמי אתרופה אמר אחד הקצינים ליוני: "יוני, זכור שאתה מפקד הכוח, אסור שטיפגע". יוני חיך והשיב קצרות: "אני מבין". היה ברור, שיוני רואה את תפקידו באור אחד ויחיד: תוך שליטה על הפעולה עליו לרוץ בראש אנשיו ולפרוץ.
14. הפריצה התנהלה במהירות רבה, כשמצד אחד צריך לפגוע בחיילים במחל התעופה ומצד שני - לנצל את גורט ההפתעה ולהיכנס לפגוע בחוטפים.
- יוני נלחם בחוץ עם החיילים המטהרים את השדה, וכדור שנורה ממגדל הפיקוח פגע בו בגבו.

ג'כוריק - אל"עלר בן יהודה

גבור - מתחוטס אהר, אשר תרט רבות לעיצוב פני החברה והעם בישראל. הוכיח דבקות במטרה, הקרבה עצמית ומסירות עצומה לפועלו.

זוהי גבורה בתחום אחר מאשר התחום הצבאי, אך גבורה ללא ספק.

מטרה:

הכרה, ננסה להפגיש את החניך עם דמות האדם - הגיבור החברתי תרבותי.

הכנה:

טייפ

קסטה עם השיר "אליעזר בן יהודה" (חורו אלברשטיין או מתי כספי)

העתקים של מילות השיר (לפחות אחד לכל שני חניכים). (ראה נספח).

מהלך הפעולה:

המדריך ישמיע את השיר, יחלק את העתקים של השיר ויבקש את חניכיו למצוא במילות השיר

תכונות אופי, מחשבות, שאיפות - של אליעזר בן יהודה ושל בנו איתמר. לאחר שכל החניכים סיפרו

את ממצאיהם, יספר המדריך בגוף ראשון את תולדות חייו של איתמר בן יהודה (ראה נספח) אחרי

זה יעלה לדיון את הנקודות הבאות:

- מהי תרומתו של אליעזר בן יהודה לעם ישראל?

- האם יש הקרבה במעשיו? דבקות במטרה?

- האם הוא גיבור? במה נתבטאת גבורתו?

- מה יחסו של איתמר אל אביו בילדותו? בהיותו מבוגר?

- מהי ההרגשה, לדעתו, להיות בן של גיבור?

- ועוד

(נספח: תולדות חייו איתמר בן אבי).

- אפשרות פעילות נוספת:

המדריך קורא מילים ושראלי: נניח לזהרה את המילים, שאליעזר בן יהודה חידש, ושעד לזמנו לא

היו קיימות בצורתן וכתבן זה - בעברית.

המדריך קורא מספר עזרה שמית.

החניכים מנסים לסווג.

לבסוף - מודיע המדריך: כל המילים הן חידושו!

(נספח: מילים, שחידש בן יהודה).

- אפשרות פעילות נוספת: מילים שחידש בן יהודה, ולא נשתגרו בעברית שלנו! (ראה נספח).

נולדתי בירושלים בשנת תרמ"ב, 1882, אותה שנה בה נוסדה המושבה הראשונה. מכנים אותי "הילד הראשון בעת החדשה, שדיבר עברית מלידה" - וזה לא דבר פשוט, כי אלה שסבבו אותי לא ידעו כל כך טוב עברית, והיו צריכים ללמוד את המילים שהם רוצים לומר לי. אנשים אמרו לאבי, לאמי ז"ל ואחר כך לדודתי חמדה, אחות אמי, שנישאה לאבי על מנת לגדל את משפחת אחותה, כי אני אגדל להיות ילד מפגר, בגלל שאינם מלמדים אותי שפה נורמלית, מדוברת. היום אפשר לומר, שילד מפגר - אני לא. למדתי באוניברסיטאות בפרס ובברלין, וב-1904 חזרתי לארץ ונעשיתי עיתונאי. עזרתי לאבי לערוך את העיתונים "הצבי" וה"אור"; דיסדתי ב-1919 עיתון יומי בשם "דואר היום" וערכתי שבועון אנגלי - יהודי בירושלים; פירסמתי גט מאמרים, סיפורים ושירים - והמשכתי במסורת אבי ביצירת מילים עבריות חדשות. למשל - המלה "אלחוט" היא חידוש שלי, וכן המילים: מדינאי, מכונית, מפקדה, מרפאה, עצמאות, תקרית ועוד רבות.

אבל על כל אלה עלי להודות לאבי ולחינוך המיוחד במינו שנתן לי, ולאווירה המיוחדת שבה גדלתי.

אבי נפטר בשנת 1922, וזכיתי לחיות במחיצתו כארבעים שנה, בשנים אלה ראיתי לפני לוחם מסור וקנאי קינאה עצומה למטרתו - הפיכת הלשון העברית מלשון הכתב והיצירה ללשון הדיבור של עם ישראל. אבי ראה כמו סיסמה את האימרה, שתחיית עם ישראל לא תקום אם העם לא ידבר שוב בשפתו העברית המקורית. הוא קידש ממש את האמונה, שחייב להיות שילוש - עם, ארץ, שפה - ובלי כל השלושה יחד לא תהיה תחייה לעם ישראל. האם אתם יודעים, שבעצם מקצועו של אבי היה - הרפואה? אבל הוא עלה ארצה, השתקע בירושלים (בשנת 1881, כשנה לפני שנולדתי) - וכאשר נודע לו שאני "בדרך" הכריז: שפת הדיבור במשפחתי תהיה עברית! שפת האם של בני תהיה עברית! וכדי שזה אמנם יתקייט, התחיל ללמד את אמי מילים בעברית, שתדע איך לפנות אלי... לאומנת שלי שילם אבי 40 אחוז משכרו, בתנאי שתדבר רק עברית! כמה צרות עברו על אבי ועל משפחתנו! אמי, שלמדה עברית עד כדי כך שהיתה מורה לעברית ולדברי ימי ישראל בבית הספר ע"ש רוטשילד, נפטרה ממחלת השחפת; אבי סבל רדיפות מצד אדוקי ירושלים, אשר ראו בו מחלל הקודש של הלשון הקדושה, וגרמו למאסרו! הברון רוטשילד גייס עזרה משפטית, ורק כעבור זמן ומאמצים הצליחו לזכותו ולשחררו מן הכלא; אבי עבד בכתיבה וביצירת מילים ימים ולילות, וכל העת פעלה בתוך גופו מחלת השחפת. הוא סירב להתפנות מעבודתו כדי לטפל בעצמו ואמר לכולנו פעמים רבות: עבודת קודש בידי, עלי לסיים אותה ויהי מה!

להגשמת תכניתו השתמש בעיתונות - ערך את העיתון "החבצלת"; יסד את השבועון "הצבי"; עבד כמורה לעברית בבית ספר; ייסד את האגודה "שפה ברורה" שמטרתה להפיץ את העברית ולהרחיבה; יצר בלי הפסק מילים ומונחים חדשים ופעל בחיבור מילון גדול, שיקיף את כל המילים בעברית; עד מותו בגיל 64 הספיק אבי, נוסף לכל שאר עבודותיו ולמרות בריאותו הלקויה, להוציא 5 כרכים של המילון ולהכין את הכרך הששי ואת הכרך השביעי; הוא לא נח ולא שקט, ברצותו לסיים את עבודתו, המוות הפסיק את מאמציו. אך הם היקנו לו תהילת עולם.

מילים שחידש בן יהודה: (מתוך אלפיים)

אדיב, אדיבות, אדישות, אהדה, אקדה, גלידה, גמישות, גננת, הפתעה, התעניינות, זמרת, חיל, נזלת, כרובית, מברק, מברשת, מגבת, מְגַהֵץ, מדרכה, מטריה, מכללה, מלון, מנוי, מסעדה, מעז, מעצמה, מפוחית, מקלחת, משרד, נגריה, נקניק, משטרה, עקיבות, עתון, רכבת, רצינות, שרון, תאורה, תגלית, תזמורת, תכשיר, תפנית, תסבוכת, תצפית:

מילים שחידש בן יהודה, ולא נשתגרו בעברית:

- ננסה לנחש מה היה מובנן של המילים!

ע מ ו ן	(דמוקרט; דוגל בשלטון העם)
מ ר ש ו ן	(פרלמנט! "בית ישיבות המורשים")
מ פ ר ח ת	(סרטים צבעוניים לקישוט אולט או חתונה - "פורחים הנה והנה").

א ל י ע ז ר ב ן י ה ו ד ה / י ר ו ן ל ו נ ד ו ן

כמו הנביאים הקנאים לשט,
הוא קינא לפועל ולתואר ולשט
ובחצות - העששית בחלונו,
היה רושט במלונו תילי תיליט מילים יפות,
מילים עפות מתגלגלות מן הלשון
אליעזר, מתי תשכב לישון
חן קומתך כמעט אפיט שחה,
והעברית אשר חיכתה אלפים
היא תמתין לך עד אור השחר;
אליעזר בן יהודה - יהודי מבדח
מילים, מילים, מילים מילים, הוא בדה טמוחו הקודח.

אם נמה העברית אלפים
נו אז מה? נעירנה ונמציא את היוזמה
את המגהץ את הפצצה את הרהוט
בקצה כרובית, כתב גלידה
כתב את כל מילון בן יהודה.
ועוד הוסיף מילים לברוא
ונוצתו המהירה לא נחה
והשפה גדלה
ולא הכירה את מראה דממה בבוא השחר.

אליעזר בן יהודה - יהודי מבדח,
מילים מילים, מילים מילים, הוא בדה ממחר הקודח.

ובן נולד לו. וכזאת אמר האיש:
זה הבחור אקרא לו בן יהודה איתמר
שמילדות ועד גמילה מיוס בואו בברית מילה
ועד מותו כרותה לו ברית עם העברית,
ומלחמה לו - את הלעז' להכרית.

איתמר אכן היה לגבר
קומת תמר ויפה צורה וסבר
והלשון בפיו היתה שפת עבר
איתמר בן אבי שאביו היה נביא
גבר כלבבי.

אליעזר בן יהודה יהודי מבדח
מילים מילים, מילים מילים, הוא בדה ממחר הקודח.

ערה שירי אולדת

מי מאיתנו אינו אוהב לשיר בצוותא - סביב מדורה או בחדר, עם שיקופיות שירה. לשיר שירים שקטים לתוך הלילה, לפזם בלורית אקורדיון - להשתחרר ולשכוח את דאגות היום. גם "הזייפנים" יכולים לשיר בהנאה ואינם מפריעים לאיש, אם זאת תמיד ישנם כאלו שלא אוהבים לשיר וכדי שגם הם יהנו מערב זה החלטנו להפעיל בערב זה מיומנות וכישורים נוספים כגון חידוד הזכרון, תגובה מהירה זריזות, אשר יאפשרו לאותם חניכים לבטא את עצמם בתחומים שמעניינים אותם. ערב שירי מולדת עשוי להעשיר את החניכים, בנוסף לחוויה, במידע על הארץ, מקומות, היסטוריה, צמחים ואישים מרכזיים בתולדות היישוב - המופיעים בשירים.

מטרה:

ערב שירה עגוון, בקדורי וחינוכי, בו יופעלו גם מיומנויות אחרות הקשורות בשירה (כגון הכרת זמרים, להקות, מלחינים, משוררים; חידוד הזכרון; מהירות מחשבה ועוד). כדי להרחיב את הביטוי של מירב החניכים.

הכנה:

חשוב מאוד, שעט כניסת החניכים לחדר הם ייכנסו מיד לאווירה. לפיכך על הקבוצה להכין מראש תפאורה הולמת - רצוי לפי נושאי השירים. אפשר לתלות בריסטולים - על כל קיר נושא שונה: למשל: שירים ותמונות - על תנועות הנוער; שירי מלחמה; שירים על יישובים או מקומות; ציורים מתוך שירים; דמויות, פרחים ועוד. - אם החדר גדול, אפשר ל"צמצמו" בעזרת יוטה מטביב לכסאות או לשולחנות ועל היוטה - הקישוטים; אפשר לקשט בשרשראות ובלונים ליצירת אוירה מיוחדת; - יש להכין מראש שיקופיות או שירונים; (אם יש שקופיות ומקרן, לרודא פעילותו התקינה; רצוי - אקורדיוניסט או מלוח בכלי אחר).

- הכנת חידוד;

- דפי תשובות;

- כלי כתיבה;

- פרסים.

מהלך הפעולה:

רצוי ליצור אוירה נינוחה ונעימה. אפשר להשמיע מוסיקת רקע עד התכנסות כולל. - הקבוצה מחולקת לצוותים בני 4-5 חניכים. כל צוות מקבל מספר או שם, דף לתשובות וכלי כתיבה. - את השאלות והמשימות של החידוד יפנו לצוותים לסירוגין, כשביניהן שרים כולל יחד בלוויית שקופיות או בליווי אקורדיוניסט. - מזכיר או מזכירה לרישום נקודות. דוגמאות לסוגי שאלות או משימות:

1. זיהוי שיר על פי מילה או משפט. המדריך יכתוב על הלוח או יקריא בקול משפט או מילה מתוך שיר, וכל צוות צריך לשיר שיר בו היא מופיעה. צוות שגילה ראשון זוכה בנקודה.
2. זיהוי שיר על פי ציור, תמונה או שיקופית של אובייקט מסויים. (חיות, פרחים, כלים...).

- על הצורות לרשום על הדף את מכסימום השירים בהם מופיע הדבר שהוקרא או נאמר. כגון: כלב - "פה קבור הכלב"; "כלבלב או בידים מבט"; "כושי כלב טוב"; וכו'.
3. זיהוי שיר על פי נעימת הפתיחה שלו או על פי קטע קצר ממנו.
4. על כל צורת לחבר שיר בעל 6-8 חרוזים; אפשר לחבר גם על פי נעימה מסוימת ולאחר מכן לשיר את השיר על פי הנעימה;
5. אם יש לך "ארטיסטים" בקבוצה - תן להט לחציג שירים בפנטומימה;
6. המדריך נותן לצוותים שם של זמר, מלחין, להקה או משורר, ועל כל צוות לרשום את כל השירים המוכרים לו, השייכים לאיש.
7. המדריך קורא קטע ביוגרפי על הזמר או המלחין, והצוות צריכים לזהותו; דוגמה: זמרת המלחמות; התפרסמה בשיר מלחמה בו הזדהתה עד כדי דמעות; בגיל 22 עשתה ניתוח באף ולא מפסיקה למתוח את עור פניה; למרות גילה - עדיין פופלארית וממשיכה לשיר. (יפה ירקוני; באב אל וואד) וכו'.
8. תחרות שירים: על צוות 1 לשיר שיר מסויים; המדריך מפסיקו באמצע ועל צוות 2 לשיר שיר, המתחיל באות האחרונה בה סיים קודמו. דוגמה: צוות 1: "לילה לילה הרוח נושבת לילה לילה הומה הצמרת...."
- צוות 2: ת:
- (לכל צוות יש $\frac{1}{2}$ דקה למצוא שיר המתחיל באות הנדרשת לא מצא - לא זכה בנקודה).
9. המדריך משמיע קטע קלסי, בו על כל צוות לזהות באיזה כלי נגינה משתמשים בקטע זה. (רצוי להשמיע קטע בו מופיעים כלים רבים, כך שיהיה יותר מעניין).
10. מכל צוות באים שניים: "משדר" ו"קולט": המדריך נותן ל"משדר" משפט מתוך שיר, ועליו להעבירו ל"קולט" - מבלי לדבר, בעזרת תנועות, פנטומימה וכו'. או אפשר ל"שדר" באמירת פרטים - כגון שם הזמר, שם המלחין ועוד.
11. המדריך קורא רשימה של שירים, ועל החניכים למצוא את המכנה המשותף להם. (שירים על מקצועות; פרחים; נושא השיר; התקופה בה הושרו; זמר משותף; להקה; קצב משותף וכו').
12. הצוות מתבקש לשיר שירים על "מספרי חשבון" - 1, 2 (שנינו יחד)... וכן הלאה. או להשמיע קטעים וליצור בעזרתם תרגיל חשבון.
- הערה: רצוי להחליט מהו משך החידון, ולא להאריך מדי. אפשר לבחור חלק מההצעות או להציע אחרות! לאחר הסיום - תיערך שירה בציבור, כיבוד או קומזיץ, ובסוף הערב - תוצאות החידון וחלוקת הפרסים. אפשר להדגיש שצוות שישר ויתלבט יזכה בנקודות נוספות.

פרק 14 - הקדמה

"מרוקאי סכין", "רומני גנב", פרסי קמצץ", גרמני יקה" "כורדי כורדי" וכו... אלו הן הכללות ודעות קדומות על בני העדות השונות, אשר במכוון או שלא במכוון נכנסות לנומרות של חיינו. אפשרי כי תכונות אלו מאפיינות אחדים מבני העדות השונות, אבל לא את כולם, אולם אנשים נכנסים לסטריאוטיפים השונים אז לכל אחד מאיתנו ישנה חותמת לכל החיים, שממנה קשה לצאת.

מטרתנו היא להפנות את תשומת ליבם של החניכים לכך, שכל אחד מאיתנו הינו אדם בעל אישיות, רגשות ותכונות אופי משלו, ללא קשר לעדה אליה הוא משתייך ותכונות אלו יכולות להיות שונות או זהות לכל אדם אחר מכל עדה.

מטרה:

הכרה בקיומן של דעות קדומות לגבי עדות;

הכרת העדות השונות: מורשת, תרבות, מאכלים וכו'...

התייחסות אל האדם - כאדם ללא קשר לעדה אליה הוא משתייך.

הערה:

בשלב הראשון, ננסה להפגיש את החניכים עם הדעות הקדומות ונפנה את תשומת לב החניכים לכך שיש הכללה שבדעה הקדומה אינה אמינה.

בשלב השני, נערוך היכרות עם עדות אחדות: מנהגים, לבוש, מאכלים, וכו' בצורת ערב הווי חגיגי.

פרק 14 : הצגת קיומן של הסטריאוטיפים העדתיים

פעולה ראשונה - הצגת קיומן של הסטריאוטיפ העדתי

מטרה - להפעיל את החניכים ע"י משחק, סיפור, שירים, ריקודים או בדיחות במגמה שיגיעו להיכרות והתמודדות עם הבעיה.

מהלך הפעולה - להלן אפשרויות שונות, שעל פיהן ניתן להגיע לבעיית קיומם של הסטריאוטיפים השונים של העדות.

1. על המדריך להכין בריסטול גדול ולורדיט צבעוניים, כל חניך מתבקש לצייר ציור, לכתוב משפט או שיר, שלדעתו מאפיין עדה מסוימת וכך למלא את כל הבריסטול בציורים ובקשקושים. הרעיון במשחק זה הינו להדגיש את העובדה, שאנו יוצאי עדות שונות, ולהבחין בסטריאוטיפים השונים ובדעות הקדומות על בני העדות השונות.

2. על המדריך להכין מראש מספר בדיחות, הקשורות לעדות השונות, ותוך כדי כך לשתף את החניכים ולגרום לכך שהם יספרו בדיחות שכאלו.

בד"כ הרעיון של בדיחה הינו הדגשת נקודת התורפה של הנושא המבודח בצורה הומוריסטית. לפיכך דרך הבדיחות אפשר להגיע לרעיון הסטריאוטיפים השונים על בני העדות השונות.

3. על המדריך לחלק את הקבוצה לשתי קבוצות משנה, כאשר על קבוצה א' לאלתר בו במקום שיר ו/או ריקוד, המאפיין את התרבות המזרחית, בעוד שקבוצה ב' צריכה לאלתר שיר ו/או ריקוד המאפיין את התרבות המערבית.

הרעיון במשחק זה הינו להפנות את תשומת ליבם של החניכים לדיעות הקדומות ולנורמות הקיימות לגבי סגנון ותרבות של העדות השונות.

4. על המדריך לספר סיפור בו מודגש הרעיון הנדון או סיפור על דמות מסוימת מאחת העדות הקיימות בו מודגשת התרבות שלה, מורשת, סגנון החיט, הסביבה וכו'...

נקודות לדיון בסיום המשחק:

- מה יחנך לתפישה זוק
- האט אתה נתקלת בהוכחות לאמיתות הדעה?
- האט אתה נתקלת בהוכחות לאי אמיתות הדעה?
- מה נעשה היוט במדינה על מנת לשנות דעות אלו?
- אילו דרכים אתה מציע?
- האט אתה יודע טאיזו עדה חבריך בכיתה? בתנועה?
- האט יש לך חבר מעדה אחרת, שתכונותיו שונות משלך בגלל היותו מעדה זוק במה?
- האט השונ במסורת, במאכלים וכו' הוא גורם הכרחי לשוני באופי ובאישיות?
- האט הבדלים אלה הם מכשולים הכרחיים לחברות?

הדיחות לפסולה של ארוע אדתי

1. פרטי הלך לקופ"ח על מנת לעשות בדיקת שתן. כשחזר לביתו לקח עיטור את הכוס עם השתן, כששאלה אותו אישתו מדוע הוא חזר עם הכוס, ענה "מצאו אצלי סוכר - נוכל להשתמש בו".
2. תימני אחד הלך לקולנוע עם תשעת ילדיו. הילדים הרעישו מאוד בקולנוע, חלקם דיברו, אחד התלונן כי מסתיריט לו, האחר ביקש מאביו כסף לקנות שתיה וכך הלאה והלאה. הסתובב אחד מהצופים בטרט ואמר בטון כועס לתימני - "לא יכולת לקחת רק חלק מהילדים שלך?" ענה התימני: "נור, זה מה שעשיתי!"
3. איך כורדי מרכיב מנורה?
הוא מכניס את המנורה לבית המנורה.
מחזיק אותה ושני חבריו מסובבים אותו.
איך כורדי רוכס את שרוכי נעליו?
(את זה צריך להציג ולא להסביר במילים)
הוא מרים את הרגל על הכיסא
ומתכופף לעבר הרגל השניה (זו שמונחת על הריצפה),
ורוכס שט את השרוכים.

פְּעוּלָה ס' 15 - הַכְרַת הַעֲדוֹת הַשּׁוֹנוֹת

פְּעוּלָה שְׁנִיָּה - הַכְרַת הַעֲדוֹת הַשּׁוֹנוֹת

מטרה: להפעיל את החניכים באופן עצמאי, כדי שיאגרו מידע בדרכים שונות על העדה בה הם מטפלים, ולהכין ערב, שיציג את מנהגי העדה, מאכליה, המורשת שלה ועוד.

הכנה:

על המדריך לחלק את הקבוצה לתת קבוצות (רצוי קבוצות מעורבות מבחינה עדתית, כך שתנתן האפשרות לכל אחד להכיר עדה אחרת, דבר שיעזור את סקרנותם להכיר דברים חדשים. על כל קבוצה להכין ערב פעילות הקשורה לאפיקונים של העדה שאותה הצוות מייצג. עליה לאסוף מידע במשך זמן מוקצב.

צורות אפשריות לאסוף מידע:

- ביקור אצל משפחות השייכות לעדה שלהם.
- עריכת סקר ברחוב ומשאל דעת הקהל לגבי העדה שלהם.
- עיון בטפסים.
- שאילת שקופיות במרכזיה הפדגוגית.

להלן מספר רעיונות ליצוג העדה:

- הכנת מאכלים המאפיינים את העדה.
- הגעת כל הקבוצה בלבוש המסורתי של העדה.
- הקרנת שקופיות.
- שיריט ומוסיקה והצגות על העדה, הכנת מופע.
- תליית תמונות וציורים של אנשים בני העדה הזו.
- הזמנת בני העדה לארוע (?).

הערה:

אפשר ואפילו רצוי להכין ערב בליל שבת כך שינתן נופך חגיגי ומרשים לערב זה וכך החניכים יעבדו על הנושא ביתר רצינות.

לסיכום הערב:

אפשר לארגן שירה בציבור שירים ארצישראליים עם שקופיות תוך כדי הדגשת הרעיון, כי למרות העובדה שיש הבדלים עדתיים בינינו, ישנו דבר המקשר בין כולנו וזהו ארץ ישראל, ובעצם כולנו חיים כיום תחת תרבות זהה ואחידה.

נימוסי ואצילות = הקצנה

הקדמה:

כולנו אומרים (טפעת לפעת) "בבקשה" "סליחה" ו"תודה".
אמנם לא קיים חוק האומר כי חובה להשתמש במילים אלו, אבל זהו נוהג תרבותי המקובל על
הבריות, מעין הסכס חברתי בחברה שלנו. בכל חברה ישנם כללי נימוס וכבוד שיפים וזאת בהתאם
למסורת, לתרבות ולאורח החיים שלה.

"בהיותך ברומא התנהג כרומאי" - מהי בעצט כוונת משפט זה?
כשאתה מגיע למקום מסויים, עליך להתנהג ע"פ נורמות וכללי הנימוס של המקום. נורמות
וכללים אלה משתנים ממקום למקום, כמו מנהגי לבוש, אכילה, התנהגות, יחס לערכים ועוד.

סעודה מס' 16:

נימוסי והלכות כעולס

מטרה: להכיר מנהגי נימוס ואדיבות הקיימים בחברות שונות בעולס, ולבדוק מדוע קיימים נימוסים
אלו ומה מטרתיהם.

הכנה: דף שאלות, העוסקות במנהגים וכללי נימוס שונים בעולס (ראה רשימה בהמשך)
- כרטיסי תשובות לשאלות הללו לפי מספר הצוותים בקבוצה (רצוי קבוצות בנוס 4_5
חניכים בקבוצה)

מהלך הפעולה:

שלב א: ראה בהמשך.

שלב ב: על המדריך לחלק את הקבוצה לצוותים בני 4_5 בקבוצה. רצוי שאלו יהיו אותם צוותים
של חלק א. בידי המדריך ישנו דף ובו מספר שאלות העוסקות במנהגים וכללי נימוס
בחברות שונות בעולס.

כל קבוצה מקבלת דפי תשובות כמספר השאלות. על המדריך להקריא שאלה מתוך רשימת השאלות הללו, ולכל קבוצה תנתן חצי דקה למצוא את התשובה הנכונה. קבוצה שמצאה את התשובה הנכונה מעבירה זאת למדריך, המדריך קורא את התשובה ועובר לשאלה הבאה. כל קבוצה שענתה נכונה תזכה בנקודה. הקבוצה שתצבור את מירב הנקודות היא המנצחת.

נקודות לדיון בעקבות המשחק:

לשט מה קימים נימוסים?

-האם אפשר היה להיות בחברה בה לא היו נימוסים?

-האם אפשר להכריח אנשים לשמור על נימוסיהם?

-איך אפשר לשמור שאנשים יהיו מנומסים?

-איפה לומדים נימוסים?

(אינך חייב להשתמש בכל השאלות. הכול, להשתמש רק בחלקן).

בחוגרייט מופיעות התשובות - כל חטובה תופיע על 2 פתקים או יותר - פתק לכל קבוצה שמתפתת במשחק.

1. זהו צבע בגדי האבל הנהוג בפיפן? (לבן).
2. בארצות אירופה נהוג, שכאשר גבר ואשה הולכים ברחוב, הולך הגבר משמאל לאשה (כלומר יותר קרוב לכביש). מדוע? (כדי שהוא יהיה זה אשר יספוג את הבוץ המותז מן העגלות ומן המוכניות).
3. כיצד לוחצים ידיים לשלום במזרח אפריקה? (מניחים כף שמאל על זרוע ימין, לוחצים קלות ביד ימין את ידו הימנית של השני, ובאותה שעה מכופפים מעט את הברכיים ומרכינים את הראש).
4. בעזרת אלה אביזרים נהוג לאכול בפיפן? (בעזרת שני מקלות דקים שאותם מחזיקים ביד ימין).
5. כיצד מברכים האסקימוסים זה את זה לשלום? (מחכים אף באף).
6. מה מקור מנהג לחיצת יד ביד כאות לשלום? (מקור המנהג הוא בעבר: להראות שהיד ריקה ואין בה כלי נשק, כלומר שפני האנשים לשלום).
7. בשעת הארוחה, באיזה יד נהוג לאחר את המזלג כאשר משתמשים גם בסכין וגם במזלג? (ביד שמאל).
8. כיצד מראים בטיבט (ארץ ליד סין) למארח שהאוכל טוב? (מוציאים לשון).
9. כאשר אדם רואה שני בני אדם מדברים זה עם זה, כיצד יחלוף על פניהם על פי הנהוג בתרבות המערב? (הוא יעבור לצידם, ולא ביניהם, כי אין זה נאה להפריע לשיחה).
10. הנשים ההודיות נוהגות לסמן כתם צבע על מצחיהן. מה צבעו בדרך כלל? (אדום).
11. על פי מנהגי התרבות המערבית, בעזרת מה אוכלים אורז? (בעזרת מזלג וסכין).
12. כיצד היו האינדיאנים כורתים ברית שלום? (מעשנים ביחד מקטרת שנקראה: "מקטרת השלום").
13. מה מקור המנהג להקיש כוסיות לפני שתיית יין? (בעבר היה האורח שופך טיפה לכוס של מאוחו, כדי לוודא שאין בכוס רעל ושכוונת המארח טובה. במשך הזמן נותרה רק תנועת הנקישה).
14. בתרבות המערבית, באיזו יד נהוג ללחוץ ידיים? (יד ימין).
15. כאשר אדם רואה שני בני אדם משוחחים זה עם זה, כיצד יחלוף על פניהם בכפרים ברודזיה שבאפריקה? (יעבור ביניהם ולא מאחוריהם כי אין זה נחשב נאה להתגנב מאחורי גבם של אחרים).
16. בתרבות המערבית, כיצד מפגין אדם את הכבוד שהוא רוחש לאדם מכובד או בכיר יותר הנכנס לחדר? (הוא קם ממקומו).
17. בשבטי אפריקה הדרומית, כיצד מפגין אדם כבוד לאדם מכובד או בכיר יותר הנכנס לחדר? (הוא מתיישב או נשאר לשבת, כי בכך הוא נותן כבוד לאדם השני הנשאר גבוה ממנו).
18. בהודו משתמשים רק ביד אחת ללחיצת ידיים, ולמסור ולקחת דבר. זוהי "היד הנקייה". איזו היא? (יד ימין).

19. לפי מנגי הערבים, כיצד אוכלים אורז? (בעזרת שלוש אצבעות יד ימין - אגודל, אצבע ואמה)
20. מהו צבע בגדי האבל הנהוג בתרבות המערב (שחור).
21. מהו מקור המנהג הנהוג במערב, ובעיקר באירופה, להסיר את הכובע כאות לשלום?
(בעבר היו האבירים חובשים קטדות שהסתירו גם את פניהם. כשידידי היו נפגשים, הם היו מזדהים זה בפני זה על ידי הרמת מגן הפנים וגילוי הפנים זה לזה. כיום, אין כבר קטדות, ונותרה רק הסרת הכובע).
22. כיצד מראים למארח, במספר מקומות בארצות ערב, שהאוכל היה טוב?
(עושים שיהוק).

ל"אוסים והל"כאות כ"סרא

המטרה: לנסות ולברר עם החניכים את החשיבות של הנימוסים והאדיבות לחברה.

בשלב א': סקר רחוב.

בשלב זה ננחה להפגיש את החניכים עם הנימוסים והאדיבות ברחוב הישראלי, עם אלו הקיימים ועם אלו החסרים...

הכנה:

דפי תצפית לעורכי הסקר, ומכשירי כתיבה.

מהלך הפעולה:

על המדריך לחלק את הקבוצה לצוותים בני 4-5 חניכים בקבוצה, כל צוות מקבל מספר משימות, השעליהם לצאת לרחוב ולערוך סקר על הנימוסין ועל צורות ההתנהגות של בני האדם ברחוב.

- אפשר לתת לכל הצוותים שאלות דומות, אך רצוי לתת לכל צוות שאלות ומשימות אחרות על פי מיקום (קבוצה אחת בתחנת אוטובוס, קבוצה שניה ברחוב, שלישית בספריה, בחנויות, בבנקים וכו'). כך שיהא אפשר להקיף מגוון רחב של תחומים.

- יוקצב זמן לביצוע המשימה וייקבעו נקודות מפגש.

דוגמאות למשימות:

- בתחנת אוטובוס לעקוב אחר עומדים בתור - בקופה (בנק, תחנת אוטובוסים, חנויות, או תור בתוך האוטובוס) - כיצד מתנהגים בני האדם? כיצד מתנהגים ברגעי לחץ בעת ויכוח? אפשר לעלות לאוטובוס ולראות: האם מפנים מקום לזקנים, לנשים בהריון או לנכים? האם קיימות בעיות כלשהן לגבי עישון סיגריות, לגבי ליכלור וכו'.
(הרי מותר לעשן רק בחלק האחורי של האוטובוס ככתוב בשלט, אולם יש המעשנים גם בחלק הקדמי. ובעצם זו עבירה על החוק.

- ברחוב: לכלוך. מי הגורם? היכן אנשים זורקים את הפסולת שלהם? יש רבים שמסליכים ניירות, גויעיניט ושאר חפצים על המדרכה למרות שקיימים פחים. האם לא כן? מדוע? כיצד אנשים חוצים את הכביש? האם הם מציינים לרמזורים או לתמרורים?

- בחנויות: לסייר בחנויות הלבשה והנעלה ולראות מהו יחס הזבן ללקוח ולהיפך. אפשר אפילו להתחזות ללקוח על מנת להרגיש את התחושה של לקוח שמשרתים אותו. כן אפשר לסייר בקיוסקים ובמסעדות, ולראות את תגובות המוכרים, הקונים, היחס למלצרים וכו'...

- אפשר לשאול עובדי אורח שאלות סתמיות ולבדוק את תגובותיהם - האם הם אדישים? קצרי רוח? מוכנים לעזור? אדיביים?

דוגמאות לשאלות:

- סליחה אדוני, היכן נמצאת הספריה העירונית? קופת חולים? תנועת הנוער ה"מכבי הצעיר"? משטרה? בית ספר? א? וכו'...

לאחר שחזרו החניכים לנקודת המפגש, מספר כל צוות את ממצאיו וכל קבוצה דנה באופן כללי בתוצאות הסקר.

- כיצד מתייחסים בני אדם זה אל זה?

- מה הגורמים לכך?

- מה משפיע על ההתנהגות של בני האדם ברחוב?

בשלב הבא ינסו המדריך והחניכים להעלות ככל היותר נימוסים וכללי התנהגות, שקיימים לפי דעתם ברחוב.

המדריך ינסה לברר עם החניכים את חשיבות הנימוסין בחברה שלנו, מה ניתן לשפר ומה ניתן לשנות לפי דעת החניכים.

נקודות לדיון:

- מהי חשיבות הנימוסין ובשביל מה הם קיימים?

- מדוע קיימים כללי נימוס והתנהגות שונים בחברות שונות? מדוע אין כללי נימוס אחידים בכל העולם?

- מהי תגובת החברה לגבי אלו שאינם מקיימים את כללי הנימוס הקיימים באותה חברה? האם היא אדישה? דוחה אותם? מקבלת אותם?

- לו היה עליך להקים מדינה או חברה חדשה, אלו כללי נימוס היית מציע?

החניכים יכולים להעלות רעיונות שונים על הדף ואח"כ המדריך ירכז את הדפים ויקריא בפני כולם, או שהמדריך יכתוב על הלוח או על בריסטול את רעיונות החניכים ולאחר מכן יעורר שיחה בנושא.

תקנות

הכלכלה - מקולקלת; האינפלציה - דוהרת;

בלבנון - מלחמה ואיום; מדברים על פערים חברתיים, על פשע מאורגן, על אבטלה צפויה, על אי רצון לרותר ולשפר; תאונות דרכים ומעשי אלימות - החברה לקוייה.

- האם זה מחייב המציאות?

- מי אחראי לכך?

מטרה: הקמת "מדינה" של הקבוצה, מתוכננת על פי צרכינו ושאיפותינו - ותוך כדי כך לבדוק עם החניכים מהן האפשרויות של זה להשפיע על הטובב אותנו לשיפור המצב מצוי לרצוי.

הכנה:

בריסטוליט, כלי כתיבה.

מהלך הפעולה:

הקבוצה מתחלקת לצוותים בני 2-3. המדריך יציג את מטרת הפעולה: להקים מדינה חדשה הרצויה לנו. כל צוות בוחר לעצמו תיק של שר בממשלה - ומקבל זמן מוקצב להכין תוכנית, שמשרדו יקיים במדינה החדשה.

למשל:

תיק החינוך: הצעות לגבי ספר, לאוניברסיטאות, לתנועות נוער, לחינוך הוריס, ופתרון בעיות שונות בתחומי.

תיק המשטרה: הצעות להתמודדות - תאונות, פשע וכו'; ענישה, משפט, דרכי מעצר ועוד.

לאחר שכל הצוותים יסיימו את שלב התכנון - ייבחר ראש ממשלה (בחירת המדריך או בחירות דמוקרטיות - חשאי או גלויות, כוונות הקבוצה). אפשר שהמדריך ייקח על עצמו את התפקיד. אז יציגו הצוותים את תכניותיהם.

נקודות לדיון, עם מיוס והתלהבות הראשונה:

- איזה חלק מהדברים אמנם קיים המדינתנו?

- מדוע לא מקיימים את השאר? בזה זה תלוי?

- האם אפשר להפוך את המדינה לכזו? איך?

- באיזו מידה יכולים אזרחים לשנות?

- באיזו מידה יכולים בני נוער לשנות?

- מה מקומה של תנועת נוער בעניין? מה הכוח שיש לה לשפר את איכות החיים במדינה?

- מה הצעותיכם לגבינו, בקשר לעתיד?

(אפשרות של נקיטת יוזמה - כגון כתיבה למערכות עיתונים, מבצעי נימוסים או נקיון או אדיבות ועוד).

" 30 דקות בשדה מוקשים" - סרן אברהם אריאל

מטרות: התייחסות לפיקוח נפש, לעזרה לזולת ולהקרבת חיי אדם לשם הצלת אדם אחר.

מהלך הפעולה:

בתחילת הפעולה יקריא המדריך את הסיפור במלואו ובסופה ייערך דיון הנוגע בנושא "הצדקת הצל"ש".

נקודות לדיון:

- מה ידוע לנו על סרן אברהם? (אשה 3 ילדים וכו', "עבר" בחבלה).
- מה הם הנימוקים ההגיוניים נגד הכניסה לשדה המוקשים?
- מדוע בכל זאת נכנס לשדה?
- מתוך איזה מניע עשה זאת? מילוי חובה? הומניות? רחמים? רצון בצל"ש?
- האם מגיע לו צל"ש?
- מה מטמל הצל"ש?
- מתי הוא ניתן?
- מה אתה היית עושה במקומו?

אל חמה, 25 לאוגוסט 1969. יום קיצי חם בעמק הירדן. סרן אברהם אריאל נמצא בשירות מילואים. בשעה העשירית בבוקר, רכוב על ג'יפ ועימו הנהג, נוסע הוא באזור, פתאום: פיצוץ. הוא רואה את כיוון העשן. הוא מתקשר למוצב קרוב ואומר לו שקרה משהו. מה קרה בדיוק - זאת אין אומר לו. פשוט אינם יודעים.

חמש דקות חולפות ואברהם (המכונה רמי) כבר שם, במקום. מקדמת את פניו קבוצת עובדים אזרחיים של מחלקת המדידות העוסקת בהנחת כבלי טלפון - פניהם אחוזת התרגשות: "חבר שלנו", סיפרו "נכנס לשדה מוקשים, שמענו את הפיצוץ מן המקום שאליו נכנס. לא ראינו אותו מן המקום שבו עמדנו".

הם מראים לו, לרמי, לאן הלך. מדרון תלול, מסולע, זרוע קוצים, משנתקרב לגדר המפרידה בין הכביש והמדרון הגיעו לאוזניו קולות הצעקה:

"הצילו! הצילו!" קרא נואשות ישראל גרינשטיין, המודד, "הצילו, אין לי רגל!"

מחשבות מהירות, מסוכסכות מתרוצצות המוחו של רמי: מדוע לא עשו משהו, למה הם מחכים? אחר כך, בן שנייה עבר את הגדר. אנשים צעקו עליו: "מטורף! זה שדה מוקשים. אתה תהרג!" - אבל הוא לא שת ליבו.

בחבלה - אומרים אלה שעוקשים בכך - עושים רק טעות אחת. הטעות הראשונה, את השניה כבר לא מטפיקים, בדרך כלל לעשות, מאוחר מדי.

כשעבר רמי את הגדר לא חשב על שוט טעויות, הוא חיפש משהו. דקר, אולי מברג, כי כשנכנסים לשדה מוקשים צריכים דקר, או כידון, כדי לסלול את הדרך. בדרך כלל נזקקים גם לסרט לבן או אמצעי זיהוי אחר, כדי שאפשר יהיה לחזור באותה דרך בה פסעו, צעד בצעד קודם לכן.

רמי גילה בכיסו מברג קטן. אורך להבו לא עלה על חמישה סנטימטרים. האם הוא מספיק ארוך? האם יוכל בעזרת הלהב לגלות את המוקשים הטמונים מתחת לעפרק - למען האמת, גם על זאת לא חשב.

הוא זחל אט-אט, ככל שקרב אל הפצוע, כך היו צעקותיו של זה נוראות ומחרידות יותר. והוא ידע: מדי שנייה אוזל דמו, מדי שנייה מצבו מחמיר.

וכך, בודק הוא את המסלול במברגון הקטן.

עשר בבוקר ועוד שנייה, ועוד דקה, ועוד דקה.

ככל שנתקרב התגלו לו המוקשים. מנסה הוא לשנות מסלול, 30 סנטימטר ימינה, 30 ס"מ שמאלה, והיתה מלחמה עט השעון.

השמש החלה קופחת מלמעלה, ארבעים מעלות חום - והוא מגשש דרכו.

לבסוף הוא מגיע. לפניו אדם כבן 40, או אולי 50. מפויח כולו, מאובק, רגלו האחת נקטעה. אבל הפצוע אינו חש כלל בבואו. הוא ממשיך לצעוק ולמלמל חליפות: "הצילו! אין לי רגל!"

"אתה בתוך שדה מוקשים", לוחש על אוזנו רמי. "עליך לציית לי, אם לא תעשה מה שאומר לך - שנינו לא נצא מכאן. שנינו נהרג".

אבל איך טוחבים אדם, בשדה מוקשים, לבד?

יש להצמידו על הגב. להתחבס בזחילה. לבזוק במברג הקטן את ציר התנועה. המדרון תלול מדי, ואי אפשר לחזור באותה דרך בה הגיע אל הפצוע.

והוא טרן אברהם, עושה זאת. הוא מחפש דרך אחרת. ולבסוף מוצא קטע שבסופו גוש של סלעים הנמשך עד הגדר. בסלע כזה קשה מאוד להטמין מוקשים, הוא מהרהר בליבו.

זחילה איטית - איטית, ארוכה כנצח. דרך זרועת מוקשים. המברג שבידו חורש את האדמה, כל ארבעה חמישה ט"מ, לאורך ולרוחב.

המאמץ הפיזי נורא. הנשימה קשה, קשה. מתיחות, שמש יוקדת, והחניקה של האיש שעל הגב. רמי מדבר אליו כל העת. הוא אומר לו: "תחזיק חזק, אל תיפול! אני אציל אותך". והפצוע רק נאנח, האם הוא שומע אותו?

ובינתיים, כשהשניות זוחלות, והמוקשים מאיימים קיים ושריר גם "תפקידם" של הקוצים הדוקרניים, חלוקי האבנים, הזיזים, אך מי חושב על אלה. מי שם ליבו לשריטות וחבטות - כאשר כל ס"מ הופך לקילומטר. כל שנייה לשנה.

היו אלה חמישים המטר הארוכים ביותר בהיגיו של רמי.

הוא אינו חושב על איש. לא על רעייתו, לא על שלושת ילדיו, רק דבר אחד מעיק אליו: הנה הוא הולך ונחלש, הצמאון מייבש את שפתיו.

האם יגיע לסופה של הדרך?

לבהוף הוא מגיע, אל הסלע. הוא משכיב את הפצדע פרקדן. הוא מתבונן בו - והפצוע אינו זז. לפתע, יש לו מעין הרגשה של כשלון. יותר מאוחר, כשמחצית השעה שנדמתה נצח מסתיימת ב... שלושים דקות בדיוק יודע רמי שהאיש שהציל ימשיך לחיות - החיילים נוטלים אותו מידיו, מזריקים לו מורפיום, מחברים לו צינורות של נוזלים לגוף.

והוא עדיין אינו יודע את שמו. רק עתה אומרים לו: זה ישראל גרינשטיין, ניצול השואה שעלה ב-1950 מרומניה לישראל, שבע מרורים.

כלום ידע, או שיער, סרן אוריאל אברהם בן ה-31, דור ששי בירושלים שעל כך, על גבורתו העילאית יזכה בצל"ש? כמובן שלא. ככולט.

בן 16 הצטרף להכשרה בקיבוץ בארי. התגייס עם הגרעין לנח"ל המוצנח. שרת תחת פיקודו של מוטה גור, חתש על שרות קבע וסיים בהצלחה קורס קצינים כשהוא מתמחה ב... נושאי חבלה.

הוא, כרביס אינו סבור שמגיע לו בעד "מילוי חובתו" ציון לשבח, לא כך סבר אלוף פיקוד המרכז. בתעודה שקיבל נכתב אך זאת: "הנני לציין לשבח את מ/344166 טרן אריאל אברהם, על גילוי אומץ לב, תושיה, קור רוח ורוח התנדבות.

ביום ה-25 באוגוסט 1969 בגזרת אל חמה...

והמשכו של סיפור זה הרי נכתב כבר לפניכם.

"המבביהצער מוקיר פרי עמלו ועמל אחרים"

פ.צ.א.ה נמ' 20 :

"איה הראשונ'ק של רבי'ס =

"אמה לאא 13" \ י.א.ס.נ.ב

מטרה:

היכרות עם ראשית ההתישבות במדבר.

אנו שגדלנו במדינת ישראל מתקשים לפעמים להבין עד כמה היו קשים הצעדים הראשוניים בהתישבות העובדת במדינת ישראל - קשיים שהיו גאוגרפיים טופוגראפיים. בפעולה זו ישנו קטע המתאר כיצד מתלבטים החלוצים על הגנת מעשיהם כלפי השלטון השורר באותה תקופה (הבריטים). השאלה הנשאלת האם אנחנו מעריכים את מאמצם או שאנו מקבלים אותם כמובן מאליו.

בפעולה זו ננסה להוציא דגם של ההתישבות הישנה בא"י. וע"י כך אולי נעריך את הצעדים הראשוניים.

הכנה:

הסיפור, בריטטולים, ניירות, דבק, מספרים, קשים.

מערך הפעולה:

המדריך מחלק את הקבוצה לתת קבוצות. כל קבוצה מנסה ליצור לעצמה דגם של התישבות לפני 40 שנה. לאחר שהקבוצות סיימו את מלאכתם מספר המדריך את הסיפור לחניכית. לאחר שסיים המדריך את הסיפור עובריט החניכית. על העבודות שעשו ורואים את השוני בין הסיפור למה שתיארו לעצמם.

דיון:

- מדוע ישנם הבדלים.

- איך אתם הייתם בונים מקום בהתאם למיקום הגאוגרפי של רביביט.

על גג הבית, שטרם נשלם, הועלו לפידיט בוערים - נרות חנוכה.

לא היה בהם ולא כלום מאותה שלוחת חג בבית אבא-אמא - שלוחה עגומה במקצת, עם ריח לביבות ונרות זעירים-צבעוניים בחנוכיית הכסף העוברת מדור לדור. הרוח נאבקה עם הלהבות, פרעה בהן, שיטחה, מיעכה, העלתן שוב כדי להחניקן שנית, לא ויתרה - אם כי למסתכלים מן החצר היה ברור וידוע, שהלפידים יוכלו לה לרוח.

לעומדים בחצר נדמה שאורות הלפידים המפלחים את החשכה חודרים למרחקים עצומים, לכל

הנגב, וכל עובר ושב בלילה הגדול נושא עיניו אליהם.

מאות נערים עמדו בתוך החומה. זרם המבקרים בטירה גבר והלך והיה לנהר אחד מלוכד: קבוצת נוער הבוחרות באילתה כמטרה לטיולי חנוכה המסורתיים.

נחוט גירש את דובה מבין רגליו. הטיכוי של נאום הוציא אותו משיווי משקלו. הכלבה נבחה בקול חנוק, נתערבבה בקהל הרב, התרוצצה מבולבלת ויבבה יבובי סרק. זה שלושה ימים נמנתה עם תושבי אילתה. זעירה, מסורבלת, חומה בהירה. דב הביא אותה מביר-אל-ג'עד. לכבוד אדונה הראשון קראו לה "דובה", הלעיטוה כל טוב, מתרגשים למראה התקשרותה המהירה לכולט.

- ומה להגיד להם? - שאל נחוט שנית את מנשקה.

- את האמת - אמר מנשקה.

נחוט נתיצב לפני העומדים. לא היה צורך להגביר את הקול. השקט השורר היה בו מן הציפיה לנואם ומן השתיקה הבאה לאחר שאזלו פתאום הנושאים לשיחות.

- באתי לכאן מנחלת אחים שבירושלים. אבי משרת את עמו בשמרו את השבת ובקדשו את דת

אבותיו. דב בא מוינה. בביתו רקדו לצלילי הזאלטים של שטראוס עוד ברגע האחרון, עד שלנדהמים הוברר שבתם נחרב. רותי נולדה בקניגסבורג, שרגא - בורשה. כאש בנינו כאן את הבית הראשון, יחידי מאופק עד אופק, כתבנו את האות הראשונה של האלף בית בלשון המשותפת בה אנו משתמשים שנינו: שרגא ואני.

אור הלפידים, תיאטרלי במקצת, חלף גליט גליט על פניו השחומים כהים. גם אלה שהכירו

היטב את פניו, את חיוכו הדיסקרטי ואת עיניו המוארכות, הביטו בהם בעניין.

- שתלנו כאן עץ. בלעדיו לא יהיה כאן צל לילדינו, לילדה של רותי, לילדו של דב. כדי

להגיע אלינו נודדתם ימים במרחבים שוממים. במרחבים אלה יש חורבות עריש - אפשר שראיתם אותם - ובתי קברות, עקבות סכרים וכנסיות. חיו כאן בני אדם. ביננו ובינינו מפרידים נוודים עלובי

גורל, בארות טתומות, עצים כרותים, א ל ס. ביננו ובינינו קפא הזמן. קרקע דלה זאת תעסיר

אותנו בתפיסה בלתי אמצעית של המונח ה י ט ו ר י ה, של המונח ש נ ו ת א ל פ, של המונחים מ ר ח ב ו ז מ נ. למי שזרה שמחת כתיבה על גבי לוח שטושטש מני אז, זה רשאי לרחם עלינו.

שרגא נע באי שקט על החבית ששימשה לו מושב. מחשבות אלו הרי אינן של נחוט. היכן ליקט

אותן? היכן יכול היה ללקטן? מעולט לא דיברו ביניהם כך בקול רט, מעולט. ושמה הן גם של

נחוט? אפשר שבאמת מתהווה כאן משהו של אחידות מחשבות, מעין השפעה הדדית. נחוט גם לא צריך להביא את דברו, כי אם את דברט, דבר כולט. אלא מה? צר לי שזה יירשט לזכותו הנטיה הארוכה

לשמור על זכותי שלי לרעיונות!

- מאחורינו קבוצה של חברים וחברות, ששלחו אותנו לכאן להיות ראשונים. מאחריה - עם מתחדש. קבוצתנו - כמה מניני אנשים, לא טובים מאחרים ולא גרועים מאחריהם. יהיו ביניהם שיעזבו את הערבה מהר, ויהיו כאלה שיבואו מלגלגים וישארו במקום עם לגלוגם, ויהיו גם כאלה שמתוך עייפות ומרירות יזכו לצחוק של ילד בגן. ---את היש לא קשה למנות לפניכם: אדמה כמלוא העין מסביב, קידוח מפיך מים מלוחים מדי, אמצעים כספיים דליים, עזרה מקצועית בעצה ובהדרכה, כמה רוביט איטלקיים נוסנים שסיפקו לנו השלטונות הבריטיים. השתיקה היתה עכשיו עמוקה ודרוכה יותר. נוער זה השתייך לאסכולה המעריכה דברים של ממש.

- בינתיים אנו עומדים כאן, נדמה - מבוטלים, חסרי ערך מול הערבה. נדמה - נשכחים מלב. אבל בארמנו של הנציב בירושלים ובבנין הפרלמנט בלונדון מחכים לכשלונו, ורבות בתי ישראל בערים הרחוקות מיחלים לנצחוננו. הייתם רוצים לשמוע דין וחשבון, הייתם רוצים לשמוע על הישגים. התרגלתם שכמה חודשי עמל מסתכמים בכך וכך פרות, בכך ובכך תרנגולות, בכך ובכך טונות ירקות. אין לנו מה להציג לפניכם. הישגים? גבולות אדמתנו שנחרשו ובדויים מציצים בטרקטור; בנין שנבנה, וחומה, ושוב בדויים, השותים קהה באהלנו; יהודי שחדר בעזרתנו לארץ, עולה ראשון דרך גבול הדרום, שלא יכול היה להבין את שמחתנו לקראתו; נסיון של קיץ פחות חם מכפי שסופר לנו, לילות צינה, סופות חול, שאחת מהן סגרה אותנו במערם שלוששים שעות, שטפון בואדי. גשם לא היה --- מכאן ואילך, כל דבר שאוכל לומר לכם מתחיל במילים: אנו מנסים. מי שיתפוס משקלן של מילים אלו ילמד לראות צמחים נובטים בקרקע זאת, שאחרים גזרו עליה מדבר. זרענו שטח ניכר, ואנו מנסים הכל. מה טיב הקרקע, מה טיב המים, איזהו העץ הנקלט, ומה נחוצ לו לגידולו, ואנו מנסים גם את הכוחות שלנו מול הפרספקטיבה של שניט, ששום עץ לא יצל על צעדינו.

הרוח חדלה פתאום. הלפידים בערו עכשיו שקטים, ללא הפרעות. הקהל התחיל נע ורוחש. נחום שתק רגע, אסף במחשבה את הדברים שהוא חייב עוד לאמר, גיבש לעצמו את הסיום. הגביר את קולו:

- אך אין אנו קוברים כאן את נעורינו. אין אנו מקריבים את יכולתנו לצחוק, על מזבח נסיון נוסף. אל תאמינו בכך. טובים הם ערבינו. טוב הצחוק באהלינו, לאחר יום עמל, מלא כבאר שופעת. ספרו לאלה שירצו לדעת, כי אנו יודעים טעמה של בדידות גאה היא. ספרו שאנו מתווכים לכל מכונית קרבה וששים לקבל אורח, אנו - בעלי נחלה רחבת ידיים. ספרו שאנו מצפים לכל בא ושדותינו מצפים לגשם.

נחום נספג לתוך עדת השומעים. מנשקה נשאר במקומו. הקיפה אותו תזוזה ושאון עצור, מאופק, האמר נחום את האמת? את עזיבתו של טוביה, למשל, לא הזכיר. לשם מה יזכיר? מה שאמר על עזיבות שתבואנה, על עייפות ומרירות שמחכות להם - זה ודאי נאמר בחשפעת העזיבה הזאת. נחום פילס לו דרך אליו.

- אוף, יותר אינני עושה זאת. תהרגו אותי ולא אנאם. - צחק צחוק שלא שיכנע, מחכה שיאמרו לו כי הנאום עמד במבחן.

הקדמה - תורת המעשה

על חניכי כתות ז' לדעת את החומר הבא:

1. קשרים - קשר בוחן, שמינית, הצלה.
2. חיבורים - חיבור שטוח, אורגים, דיגים.
3. קביעות - קביעת מוט בנויה, מולבשת, קביעת יתד.
4. כפיתות - כפיתה מרובעת, מקבילה, ושמינית.
5. משכנות - בניית אוהלים, אוהל יום ואוהל לילה.
6. פרק האש - מדורות, כירות, כתובות אש.

לפניך המדריך הצעה ל-5 פעולות:

הפעולה הראשונה - היא פעולת חזרה על כל הנושאים של שנים עברו: קשרים, חיבורים.

קביעות - מוט בנויה, מוט מולבשת.

הפעולה השנייה - עוסקת בחזרה על כפיתה מרובעת ולימוד כפיתת שמינית.

הפעולה השלישית - עוסקת בכפיתה המקבילה.

הפעולה הרביעית - עוסקת בחזרה על המדורות - קונוס, כוכב ומזבח ולימוד כירות.

הפעולה החמישית - עוסקת בחזרה על בניית אוהלים.

למדריך! חומר זה במהנאות הינו זמני בלבד!

א. נושא הפעולה: א. חזרה על קשרים (קשר בזה, קשר שמינית וקשר הצלה).

חבורים (חיבור שטוח, אורגים ודייגים).

קביעות (קביעת מוט, מולבשת ובנויה).

ב. תקיעת יתד וקביעת יתד.

מכיון שהחניכים למדו את הקשרים, החיבורים והקביעות הללו בשנים קודמות אין צורך להתעכב הרבה בלימודים אלא לערוך חזרה קצרה עליהם ורענון הקשרים/חיבורים/קביעות שנשכחו.

תרגול הקשרים/חיבורים/קביעות ייערך תוך כדי משחקים קצרים.

דוגמא למשחקים:

1. גולט במעגל - כל החניכים יושבים במעגל כאשר אחד החניכים ובידו חבל רץ מסביב.

הוא מפיל את החבל מאחורי גבו של אחד החניכים ועליו לבצע קשר או חיבור או קביעה מסוימת, שנקבעה מראש ע"י המדריך (לפני כל סיבוב יקרא המדריך בשם של חיבור, קשר או קביעה שעל החניך לבצע) בינתיים החניך שהפיל את החבל רץ סביב הקבוצה 2-3 הקפות. תלוי בגודל הקבוצה ובקושי הקשר/חיבור/קביעה.

אם החניך שביצע את הקשר טיפס אותו עוד לפני שהרץ הספיק להשליט את הסיבובים - הוא מחליפו. אם הוא לא הספיק הוא מתחלף בתפקוד עם השני.

הערה: כמובן שמספר הסיבובים שעל הרץ לעשות כרוך בטיב ובקושי המשימה. למשל קשר הצלה מהיר יותר מחיבור אורגים לפיכך מספר ההקפות יהיה בהתאם.

2. בית - שדה - הקבוצה מתחלקת לשתי קבוצות: קבוצת בית וקבוצת שדה.

כל חניך בקבוצת הבית מקבל פתק עליו רשום שם של קשר/חיבור/קביעה שלמד.

קבוצת השדה מקבלת כדורסל ועומדת ליד הסל קליעה. החניך הראשון מקבוצת הבית פותח את הפתק שלו ועליו לבצע את הקשר, החיבור או הקביעה שרשומים בו. עם פתיחת הפתק ועד לגמר ביצוע המוטל עליו מנסה חברו לקבוצה לקלוע לסל.

לכשיסיים, את המוטל עליו יפסיק החניך מקבוצת השדה לקלוע לסל ויעביר את הכדור לחברו. החניך השני מקבוצת הבית פותח את הפתק שלו ועליו לבצע את המוטל עליו. בינתיים מנסה החניך השני מקבוצת השדה לקלוע לסל.

לבסוף לאחר שכל קבוצת הבית סיימה את הפתיק סופרת קבוצת השדה את מספר הסלים שקלעה, ורושמת על דף.

בשלב הבא מתחלפות הקבוצות - קבוצת בית הופכת להיות לקבוצת שדה ולהיפך.

לבסוף משווים בין קליעות הסל. הקבוצה שקלעה את מירב הסלים - נצחה.

הערה: שתי הקבוצות מקבלות את אותן המשימות המחנאיות על מנת שיהיה שוויון בביצועם.

ב. תקיעת יתד

יש לתקוע את היתד בזווית של 45 מעלות לאדמה כשהקצה שמחוץ לאדמה רחוק מהמוט. (רצוי שמרחק היתד מהמוט יהיה כגובה קביעת המוט שממנו הורדנו חבל ליתד כך שיווצר משולש שווה שוקיים, כשהזווית בין החבל ליתד תהיה בת 90 מעלות).
תוך כדי ההסבר רצוי שהמדריך יתקע יתד לאדמה ולא להעביר לה את זה בצורה תיאורטית ריבשה.

דוגמה למשחק:

הקבוצה מתחלקת לשתי קבוצות משנה כל קבוצה מכודרת בטור. לפני כל קבוצה במרחק של 20 ס"מ מונח יתד גבוה. בידי הראשון בכל קבוצה - מקבת.
בהינתן האות רץ הראשון ליתד, נוטל אותה ותוקע את היתד באדמה במהלומה אחת בלבד וחוזר למקומו. השני מקבל את המקבת מקודמו, רץ עד היתד נותן מהלומה אחת וחוזר, כך הלאה והלאה עד שהיתד נתקעה עמוק באדמה ובצורה הנכונה.
קבוצה שסיימה ראשונה - ניצחה.

ג. קביעת יתד

- מטרה - משמשת לקביעת עצם אחד לעצם יציב עם אפשרות מתיחה.
אופן הביצוע - א. עקע את היתד במרחק מסויים מהמוט היציב.
ב. עשה קביעת מוט (בנויה או מולבשת) על המוט.
ג. מתח חבל מן המוט ליתד והקף את היתד עם החבל.
ד. אחוז את הקצה הקצר במקביל לקצה הארוך, צור לולאה עם החבל הארוך במרחק של 10 ס"מ מהיתד - ומתח.
ה. המשיך ועשה עוד כ-4-5 לולאות באותו מרחק.
ו. להיום - צור חצי קביעה בצמוד לחצי הקביעה הקודמת כך שתיווצר קביעת מוט אחת.

יש לתרגל עם הקבוצה את הקביעה הזאת וליישם אותה בעת תרגול בניית האוהל שיערך בפעולה אחרת.

דוגמא למשחק: (לסיכום הפעולה).

החניכים מתחלקים לשתי קבוצות כל קבוצה עומדת בטור מולה במרחק של 20-30 מ' מונחת יתד (שהט תקעו אותה קודם לכן בזמן לימוד תקיעת היתד). כל חניך מקבל חבל קצר. בהינתן האות רץ ראשון מכל קבוצה ליתד ועושה קביעת יתד, כשהוא חוזר, נוגע בכף ידו של השני, הלה צריך לרוץ ולחבר את החבל שלו לחבל של חברו בחיבור מסויים כגון חיבור שטוח, דייגיס או אורגיס (ע"פ סדר מסויים שהמדריך יקבע לפני כן). לאחר שאחרון החניכים סיים את החיבור שלו הוא צועק "סיימתי" ואז רצה כל הקבוצה ומנסה לעקור את היתד ע"י משיכת החבל. הקבוצה שעקרה את היתד ראשונה - המנצחת.
(כאן ישנו יישום של החיבורים: שטוח, דייגיס ואורגיס, קביעת יתד ותקיעת יתד).

א. נושא הפעולה - חזרה על כפיתה מרובעת.

לימוד כפיתה שמינית.

* ההזרה על הכפיתה המרובעת תהיה קצרה כיוון שדרוש זמן רב לשתי הכפיתות החדשות.
לפיכך יבקש המדריך מכל חניך לבצע כפיתה מרובעת, תוך כדי הביצוע יעבור המדריך בין החניכים, יעזור ויעיר הערות לפי הצורך.

* כפיתת שמינית:

מטרה - חיבור שני מוטות (או שלושה) כשביניהם זווית כלשהי הניתנת לשינוי קל לאחר סיום הכפיתה.

אופן הביצוע: א. הנח את המוטות במקביל זה ליד זה.

ב. ערוך קביעת מוט על אחד המוטות.

ג. העבר את החבל בתורת שמונה בין הסנדות עד שתגיע לכפיתה ברוחב הסנדות.

ד. סיים בקביעת מוט על הסנדה השניה (לא זאת שעשית בה קביעת מוט התחילת הכפיתה).

דו רגל - הדורגל, כשמו כן הוא דו - רגל - בעל שתי רגליים הינו תוצאה של כפיתת שמינית והוא משמש כתומך למתקנים מחנאיים רבים.

להלן שני משחקים משעשעים ומהנים אותם על החניכים לבנות לפני כן, בבניה זו תיוט כפיתת השמינית.

1. תחרות דו רגליים

א. חלק את הקבוצה לצוותים בני 5 חניכים בקבוצה. על כל קבוצה לבנות במהירות דו רגל שאורך שוקיו (כלומר אורך הסנדה) הינו 3-4 מ' וזווית הראש כ-50 מעלות.

ב. יש לבנות סנדה אופקית (בכפיתה מרובעת) בגובה של מטר בערך מהקרקע כך שתיווצר האות **A** האנגלית.

ג. בסיום הבניה יש לקשור לכל דורגל 4 יתרים, כאשר כל יתר יוחזק בידי אחד החניכים. יש, כמובן, להקפיד ולשמור על זווית נכונה בין היתרים.

ד. יש להעמיד את הדורגל על קו ההתחלה. כשהדורגל יציב עולה חניך מכל קבוצה על הסנדה האופקית של הדורגל.

ה. עתה מתחילה התחרות:

1. על שתי הקבוצות להגיע לקו הסיום הנמצא במרחק 10-20 מ'.

2. כל צוות צריך להתקדם עם הדורגל שלו לקו הסיום.

3. החניך שעל הדורגל מריס בכל כוחו את אחת הרגלים והודף את הדורגל קדימה. החניכים המחזיקים ביתרים צריכים לגרום לכך שהדורגל יהיה יציב ולא יפול וזאת ע"י הרפיית היתרים מצד אחד ומתיחתם מצד שני.

כך מתקדם הדורגל לאט אבל בטוח לקו הסיום.

הערה:

- במשחק זה דרושה עבודת צוות רצינית של החניכים, שאם לא כך יתמוטט הדורגל ויפול. לפיכך זו יכולה להיות פעולה גיבוש נהדרת.
- אפשר לערוך משחק זה מספר פעמים כך שתינתן הזדמנות לכל אחד מהצוות לעמוד על הדורגל.

2. הליכת זיקית - ראה פעולה מס' 2

בניית מתקן להליכת זיקית.

א. בנה שני דורגלים במרחק של 10 מ' לערך.

ב. חבר כל דורגל ליתד הנמצאת במרחק הזהה לגובה הדורגל ועשה קביעת יתד.

ג. לאחר שהדורגלים יציבים על הקרקע (אפשר לחבר כל דורגל ל-2-3 יתדות כדי שיהיה יציב

מאוד) חבר חבל ביניהם (בקביעת מוט).

לאחר סיום בניית המתקן תוטל המשימה על החניכים לעבור את החבל בהליכת זיקית.

הערה:

בפעולה זו מיישמים החניכים דברים רבים שלמדו כמו: קשר בוחן, חיבור שטוח (במקרה שהחבל שלהם היה קצר מידי), קביעת מוט, קביעת יתד, תקיעת יתד, כפיפה מרובעת וכפיפת שמינית.

כפיתה מקבילה

מטרה - משמשת לחיבור שני מוטות כשאחד מקביל לשני לצורך הגבהת תורן או יצירת מוט ארוך.
משמשת גם לחיבור מוט ליתד לשם יציבות המוט.

אופן הביצוע: א. בצע קביעת מוט על אחד המוטות.

ב. בצע חצאי קביעות, זו ליד זו בצפיפות עד שרוחב הכפיתה יגיע לרוחב שני

המוטות.

ג. אבטח בקשר בוחן.

יש לבצע את חצאי הקביעות לאותו הכיוון כל הזמן כך שתיווצר צמה על הכפיתה.
לאחר סיום לימוד הכפיתה ותרגולה יבנו החניכים מתקן למעבר מכשולית בו באים לידי ביטוי
קשרים, חיבורים, קביעות וכפיתות רבות שלמדנו וביניהם גם הכפיתה המקבילה.

מעבר מכשולים

המתקן מורכב משלושה מתקנים בצורת (כמו משוכות) העומדות במקביל זו לזו במרחק של
1.5 - 1 מ' כאשר על הקבוצה לעבור אותו ביחד בעזרת 3 סנדות בלבד מבלי ליפול על הקרקע
או להפיל את הסנדה לריצפה. כל נפילה מורידה להם נקודה.

אופן הביצוע: א. תקע 3 זוגות של יתדות במרחק של 1-1.5 מ' זו מזו. המרחק בין זוג
סנדות יהיה זהה.

ב. חבר לכל יתד סנדה (בכפיתה מקבילה) בגובה של חצי מטר.

ג. בין כל זוג יתדות חבר סנדה ארוכה (יש ליצור שתי כפיתות מרובעות.

אחת בין קצה הסנדה למוט שמחובר ליתד הראשונה ואחרת בין הקצה השני של

הסנדה למוט המחובר ליתד השנייה).

ד. אותו דבר עשה לגבי שני הזוגות האחרים של המוטות.

נושא הפעולה: חזרה על המדורות - קונוס, מזבח וכוכב.

כירות: כירת יתדות, כירה חפורה, כירה מוצלבת, כירת אבנים, כירה מנוף,

כירת ציידים וכירת טבון.

כדי להעביר את החומר בצורה מעשית ומעניינת ולא יבשה ותיאורטית, רצוי להעביר את לימוד הכירות במסגרת יום ביטול קבוצתי, שכתי או סניפי כאשר במסגרת היום הזה ילמד המדריך את הקבוצה את 7 סוגי הכירות השונות ולאחר שהחניכים יבנו את כל הכירות יהיה אפשר להתחיל ביום ביטול גדול בו ינצלו החניכים את כל הכירות וכך יבינו את היעילות שבכל כירה. במסגרת זו יש לחזור על סוגי המדורות ואופן בנייתן.

חשוב!!!

לפני התחלת הלימוד ובניית הכירות חייב המדריך לחזור על הוראות הבטחון:

- א. אל תדליק אש מבלי לנקות את השטח בקוטר של 4-5 מ'.
- ב. הכן בקירבת המדורה דלי מים, שק רטוב או ערימת חול.
- ג. איך להדליק אש בחורשה או מתחת לחוטי חשמל.
- ד. במשך כל הזמן שהאש דולקת חייב להימצא אדם אחראי לידה.
- ה. עם סיום הפעולה כבה היטב את האש, לבל ישארו שרידי אש.

א. כירת יתדות:

אופן הביצוע: א. תקע שלוש יתדות בעיגול במרחק סביר זה מזה (כך שתוכל להניח מעליהם סיר או כל דבר אחר להימנע).

ב. בנה מתחת מדורת קונוס.

ב. כירת חפירה

אופן הביצוע: א. חפור תעלה מלבנית באורך של כ-70 ס"מ ורוחב כ-30 ס"מ.

חפור את הבור בצורה אלכסונית, כאשר קרקעית הכירה יהיה מצד אחד בגובה האדמה ובצד השני בגובה של 30 ס"מ ודאג שפתח הכירה (הצד בו גובה הכירה הינו כפני האדמה), יהיה לכיוון הרוח.

ב. בקצה העמוק בנה מדורת קונוס.

ג. הנח שתי יתדות ברזל לרוחב הכירה (מעל המדורה) עליהן תוכל להניח את הסיר.

ג. כירה מוצלבת

אופן הביצוע: א. בנה שתי כירות חפורות (ראה סעיף ב') המאונכות זו לזו בצורת צלב כשצלע אחת (זו שבכיוון הרוח) תהיה הפתח של המדורה.

ב. על שלוש הצלעות האחרות שים יתדות (2 בכל אחת) שישמשו כמתקנים לסיר ים.

ד. כירת אבנים:

אופן הביצוע: א. בנה מאובנים צורה של בגובה של 30-40 ס"מ כשהפתח בכיוון הרוח.

ב. הנח שתי יתדות לרוחב הכירה לשם הנחת הסיר.

ג. בנה מדורת קונוס מתחת.

ה. כירת מנוף

- א. תקע גזר על באדמה בצורת האות γ בגובה של 60 ס"מ לערך והנח עליו סנדה.
- ב. בקצה האחד של הסנדה קשור סיר ומתחתיו בנה מדורת קונוס.
- ג. בקצה השני שלה תקע וו בצורת המספר 1 בגובה של 15-10 ס"מ.
- ד. תקע וו נוסף כקודמו אבל במרחק של כמטר מהוו הקודם.
- ה. הכירה פועלת על פי דעיון זה כשרוצים לחמט את הסיר מכניסים את הסנדה לתוך הוו הראשון.
- כאשר רוצים להוריד את הסיר מעל האש מעבירים את הסנדה בצורה סיבובית לווי השני ואז קצה הסנדה עליו תלוי הסיר יהיה מחוץ למדורה.

ו. כירת ציידים

- א. בנה שני דורגלים בגובה מטר וחצי והנח אותם במרחק של כמטר וחצי זה מזה. (אפשר לייצב אותם ע"י חיזוק לשתי יתדות).
- ב. הנח עליהם סנדה וכפות אותה לדורגלים.
- ג. במרכז הסנדה תלה סיר.
- ד. מתחת לסיר בנה מדורת קונוס.

ז. כירת טבון

- א. הכן בוך ואבנים.
- ב. הנח את האבנים בצורת עיגול והשאר פתח לכיוון הרוח.
- ג. צפה את האבנים בבוך והנח שורה נוספת של אבנים.
- ד. צפה שוב בבוך וכך הלאה וצור מעין איגלו מאבנים ובוך. (אל תשכח להשאיר פתח לכיוון הרוח).
- ה. בעת הבניה השאר שני פתחים (בגודל קופסת שימורים) בצדדים והכנס קופסת שימורים על מנוף שהעשך ייצא משם.
- ו. השאר פתח עגול למעלה להנחת הסיר.
- ז. שרוף היטב את הכירה עד שהבוך יתקשה לגמרי.
- ח. בנה מדורת קונוס בפנים.
- הערה: כירה זו מחזיקה מעמד זמן רב ומנצלת במידה מירבית את החום.

נושא הפעולה: בניית אזהרות - חזרה.

כדאי לקחת את החניכים לטיול בן יומיים כאשר ביום הראשון החניכים יבנו אזהרות ובהמשך אפשר לערוך טיולים באזור, יום ספורט שכבתי או סניפי, יום בישול וכו'...

הערה:

את החזרה על בניית אזהרות אפשר ליישם גם במחנה סוכות.

ת"ס - הקדמה

על חניכי כמות ז' לדעת את הנושאים הבאים:

1. עמידות יסוד ומעבר מעמידה לעמידה.
2. יישור שורות.
3. התפקדות.
4. פתיחת שורות וסגירתן.
5. פניות במקום.
6. צעידה.
7. עצירה תוך כדי צעידה.
8. דריכה במקום.
9. עצירה תוך כדי דריכה במקום.
10. פניות תוך כדי הליכה.

לפניך המדריך הצעה למספר הצעות לפעולות:

פעולה ראשונה:

העוסקת בנושא הצעידה.

פעולה שנייה:

עוסקת בנושא העצירה תוך כדי צעידה.

פעולה שלישית:

בפניות תוך כדי צעידה.

הפעולות הן ברמה עיונית או פעולות חוץ והחלק המעשי בהן מגיע רק אחר כך.

כמו כן מצורפות רשימת הפקודות הנכונות לגבי כל פעילות.

למדריך!!!

חומר זה בת"ס הינו זמני בלבד!

מהלך הפעולה:

הקבוצה מתחלק לצוותים בני 3-4 חניכים; כל צוות יתבקש להסתובב באזור מסוים ולצפות בצורות ההליכה של בני האדם ברחוב.

נקודות להבחנה: זקיפות הגוף; כיוון הראש; תנועות הידיים; יחודיות לחיקוי; מהירות;

מצב הרוח בעת ההליכה; בריאות ההולך; תכונות הצועד - האם ניתן לזהותו? ועוד.

לבקש לפחות 2-3 צורות הליכה. למטרה זו הוקצב זמן מסוים, בחימום ישובו כולם לסניף. כל צוות יראה ויציג את ממצאיו.

המדריך: בואו נסתכל איך אנחנו הולכים!

החניכים הולכים לפני חבריהם אחד אחד מנקודה לנקודה, כשהשאר צופים. אחר כך מבקש המדריך שיצעדו שניים יחד, ואח"כ שלושה, ארבעה וכו'.

יושבים כולם ודנים בהליכתם:

- מבוכה בעת ההליכה, כאשר צופים בק;

- יש הבדל בין הליכה סתם לבין הליכה לפני קהל;

- יש הבדל בין צעידה לבד או בקבוצה;

- יש צורות צעידה קבועות מראש; וצוי לבקש הבחנה - מהן הצורות הקבועות? מהי מטרתן?

כגון: צעידת דוגמנים ודוגמניות; צעידת רקדנים; צעידת אבל; וכמובן - צעידת חיילים -

השייכות לנושא ה-ת"ס: תרגילי סדר.

המדריך יכול לבקש קבוצות של 3 או 5 - לצעוד לאורך מסלול מסוים בצורות ההליכה השונות:

קבוצה א' תצעד כדוגמניות; קבוצה ב' תצעד כרקדנים, קבוצה ג' תצעד כחיילים.

הכרה בעובדה - כי לכל צורת צעידה אס רוצים - היא תהיה שווה, צריך לתת קצב מיוחד, קבוע; (ויש לה מטרות שונה).

- אפשר להצמיד אחת הקבוצות בקצבים משתנים, ולראות איך נוצר "בלגן" ונתקעים זה בזה.

- מה משיגה צעידה שווה ומדויקת? סדר, משמעת עצמית, שליטה עצמית, שיתוף פעולה קבוצתי.

בשלב זה יכול המדריך לומר -

- נילמד את יסודות הצעידה הנכונה, שלאמיתו של דבר היא צעידת חיילים, אך משתמשים בה גם בתנועות נוער.

ושבו ידגיש - את חשיבות הסדר, האחידות, והשליטה העצמית של הצועדים, הצריכים להיות קשובים לקצב ולבצע את ההוראות מיד וללא ויכוחים.

תרגול צעידה.

הכנה:

המדריך מכין חפצים שונים במרווחים של מטרים אחדים ובקר יסיר (לאורך מסלול דמיוני).
מהלך הפעולה:

הקבוצה מחולקת ל-2 קבוצות: קבוצה מבצעת וקבוצה צופה, ואח"כ מעירה.
- החניכים מתבקשים לעמוד לאורך הקו בקצב קבוע. מותר להם לעצור או לעמוד במקום, אך
אסור להט לשנות את הקצב. תוך כדי שמיעת הקצב של המדריך עליהם להגיע לסוף המסלול ולחזור
באותו קצב לנקודת המוצא, ותוך כדי כך לזכור מהם החפצים שראו לאורך המסלול.
ה"בלגן" יהיה גדול.
מסקנה?

גט עצירות או צעידות במקום צריכות להיות מונחות ע"י נותן הקצב.

- מה צריך לקבוע מראש, חוץ מקצב?

כיוון הטיבוב;

גודל הצעד;

וכו'.

- מחליפים קבוצות - שיטתעשו כולט במידה שווה, ועוברים ללימוד מעשי.

המדריך יצמיד את הקבוצה בשמאל - ימין ולכשיגיעו לסוף המסלול ויצטרכו להסתובב הוא יבקש מהם לעצור (כמובן לפי כללי העצירה בצעידה) ולהסתובב כפי שלמדו בשנים קודמות (ע"פ המקורה "אהורה פנה! שמיט, שלוש סגור!) ולאחר מכן יצמיד אותם שוב. גם כשידעה להפנות אותם לשמאל או לימין הוא יבצע את אותו התהליך: יבקש מהם לעצור ואח"כ להסתובב או לפנות לצד המבוקש.

בשלב הבא לאחר מספר ביצועים שכאלה ישאל אותם המדריך - אם לפי דעתם משהו לא בסדר כאן והאם הסיבוב שלהם לא מסובך וארוך מידי, ואם ישנה שיטה מהירה ופשוטה יותר.

בשלב הזה מחלק אותם המדריך לצוותות בני 3 או 6 חניכים, כך שירכיבו שלשה או שתי שלשות וכל צוות ינסה לאלתר פניה לאחור או לצדדים בשיטה היעילה והמהירה ביותר. לאחר מכן מראה כל צוות את ממצאיו.

לבסוף מראה המדריך את הפניה הנכונה, תוך כדי הדגמה מראש ומבצע ביחד עם החניכים את הפניות.

הקדמה לשדאות - טופוגרפיה

כיתות ד' יעסקו בנושא הטופוגרפיה.

להלן 3 פעולות:

1. פעולה ראשונה - צורות תבליט, סודיות.
2. פעולה שניה - צורות התכנית בשטח וזיהויים במפה.
3. פעולה שלישית - ציון נקודות במפה.

למדנו!

פעולות אלו הן נסיוניות בלבד וכעובד שהן זמניות כמו במחנאות ובת"ס!

נושא הפעולה - צורות תבליט יסודיות.

מטרת הפעולה - הכרת צורות התבליט הקיימות בשטח ושמותיהן.

הכנה:

דגמים של כיפה, שלוחה ואוכף, נכתשו, ואדל (ישנם דגמים מוכנים מפלסטליק). במקום זה אפשר למצוא כיפה רגילה או אוכף של סוס על מנת שהחניכים יקבלו תמונת מצב. אם המדריך אינו מוצא רצוי שיצייר על בריסטול גדול את ארבעת הדגמים.
- חול מים וארגז חול.

מהלך הפעולה:

המדריך יסביר וידגים לחניכים את ארבע הצורות של התבליט היסודיות: גיא, אוכף, שלוחה וכיפה (ראה נספח). את ברשותו הדגמים רצוי שיעביר בין החניכים, אם לאו רצוי שיצייר על בריסטול ענק ויראה לכל החניכים. בשלב הבא יחלק את הקבוצה לצורות בנות 4-5 חניכים בצוות. כל צוות יעמוד מול ארגז חול ועליו להכין בבוץ את 4 צורות התבליט הללו. כמו כן אפשר לחלק את הקבוצה לארבעה צוותים, כל צוות מקבל צורת תבליט טונה אותה הוא צריך לבנות בבוץ. אם ברצונו המדריך ישנו תקציב לפלסטלינה אפשרי לערוך זאת גם בחומר זה שהוא פחות מלכלך וגמיש יותר.

לבסוף לאחר שהצוותים יסיימו את עבודתם יזרים כל צוות בנפרד מים על הצורה שלו וכך יראו כולם את כיוון הזרימה של המים.

נספח:

תבליט - דבר קבוע שאינו ניתן לשינוי - מעטפת פני השטח.

א. כיפה

צורה מעוגלת בחלקו העליון של בלט כאשר מתרחקים מהמרכז לכל כיוון יורדים. דוגמא:

ב. שלוחה: בלט מאורך המסתעף ממקום גבוה ומשתפל כלפי מטה. אם יורד גשם יזרמו המים מגב השלוחה אל מורדותיה

ג. גיא: שקע מאורך שתחילתו במקום גבוה אם ירד גשם יתנקזו המים אל אפיק הגיא ויתנקזו לאורכו.

ד. אוכף: כשמו כן הוא - דומה לאוכף רכיבה.

נספח א'

$\Delta 225$ (שחור)	 (כחול)	 (שחור)
 (שחור)	 (כחול)	 (שחור)
 (כחול)	 (חום)	 (שחור)

רצוי לערוך בינגו בעל יותר ריבועים כך אפשר ליישט יותר ויותר סימנים מוסכמים.

נספח ב'

פתק 1 - דרך סלולה.

פתק 2 - גישרון.

פתק 3 - תעלת מים צרה.

וכו'...

נספח ג'

(ראה דף מצורף).

במקרה שהמדריך יכין דפים ובהם הסימנים המוסכמים (אפשר להכין דף אחד ולשכפל אותו מספר פעמים) הוא יכול להביא לפעולה כ-10 מפות (אפשר לבקש מהחניכים להביא) כך שהחניכים יזארו את הסימנים על המפה (בכל מפה ישנן נספח ובו פירוט הסימנים המוסכמים), מכיוון שעל המפה הם יותר מדויקים.

נרשא: ציון נקודות במפה.

פיסול בבוע של קטע המצויין בנ.צ. במפה.

מטרה: זיהוי נ.צ. במפה.

הכנה:

- מפה גדולה של ארץ ישראל.

- 3-4 מפות יותר קטנות.

- חול ומים ואבקה גיריים או צבעי מים בצבעים שונים: חוס, אדום, שחור, כחול, ירוק.

- עלים וצמחים שונים, בתי קטנים (אפשר להכין מניירות או להביא בתי מוכנים מפלסטיק ממשחקי מנופול).

- ניירות ודפים, פסולת.

- ארגז חול. אם אין בנמצא - כל קטע יותר באבנים, קרטונים או כל דבר אחר.

מהלך הפעולה:

שלב א' - לימוד ציון נקודות במפה.

שלב ב' - פיסול קטע במפה.

שלב א':

נקודות ציון ומשמעותם.

נקודות אלו מציינות נקודה מסוימת בטפה הטופוגרפית.

התבונן במדרת המספרים הבאים: 1806023055.

נחלק את המספר לשתי קבוצות כאשר בכל קבוצה 5 ספרות.

18060

23055

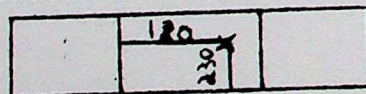
א'

ב'

3 הספרות הראשונות בקבוצה א' מציינות קו אורך (180)

3 הספרות הראשונות בקבוצה ב' מציינות קו רוחב (230)

הנקודה נמצאת מזרחית לקו האורך (כלומר מימינו) וצפונית לקו הרוחב (כלומר מעליו)

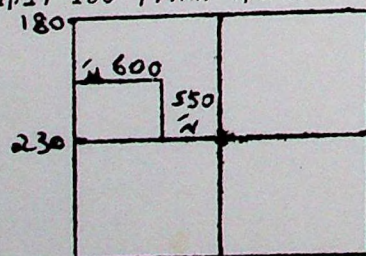
בכל קבוצה נשארו שני מספרים אשר בעזרתם נוכל לאתר במדויק את הנקודה בתוך המשבצת. כאשר

נוסיף 0 לכל זוג ספרות אלו נקבל את המרחק במטרים.

במקרה זה בקבוצה א' - ה-60 הינו 600 מ' מזרחית לקו האורך 180 ובקבוצה ב' - ה-55 הינו

550 מ' צפונית לקו הרוחב 230.

דוגמא:

בשלב הבא יחלק המדריך את הקבוצה למספר צוותים כמספר המפות ויתן לכל צוות נ.צ. מסוים לפיר יצטרכו למצוא את המקום.

שלב ב':

המדריך יחלק את הקבוצה ל-2-3 צוותים. כל צוות יקבל כ-6-9 משבצות מטויימות במפה. (המדריך יתן לכל צוות נ.צ. לפיר יצטרכו למצוא את המשבצת).

כל צוות יצטרך לפזל בבוץ את המשבצות שקיבל.

- כאשר את ההרים והגבעות המסומנים בחום - יעשה בבוץ לפי הגובה הנתון.

- את הכבישים יסמן ויפזר עליהם אבקה שחורה.

- את הנחלים יסמן במפה כפי שהם מסומנים ויצבעם באבקת גיר כחולה.

- אם במקום ישנו יישוב הוא יתקע בית או יעשה בית מניר.

- במקום שבו יש צמחיה הוא יתקע עליט או צמחים.

- במקרה שיש בריכה יש לצייר את הסימון המתאים, ליצור שקע ואפשר אפילו לשפוך מים או לפזר אבקת גיר כחולה.

וכך יש להמשיך כיד הדמיון הטובה.

רצוי לתת לכל צוות שטח ניכר על מנת שיוכלו להכניס מקסימום סימנים מהמפה לתבליט.

כמו כן רצוי לתת לכל צוות משבצת המכילה מקסימום סימנים ומיושבת.